

Anneli Kiviniemi

**Maatalousyrittäjien opintoraha päätökset Etelä-
Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009 ja maa-
talousyrittäjien opintoraha-asetus 2010**

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Maa- ja metsätalouden yksikkö

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Maaseutuympäristö

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Maaseutuympäristö

Tekijä: Kiviniemi, Anneli

Työn nimi: Maatalousyrittäjien opintoraha päätökset Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009 ja maatalousyrittäjien opintoraha-asetus 2010

Ohjaaja: Rajakorpi, Jyrki

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 70

Liitteiden lukumäärä: 5

Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995. Liittyminen näkyi maataloudessa niin tilarakenteen muutoksena kuin vaatimuksena kohonneesta ammatillisen osaamisen ja tietotaidon tasosta. Nykyisin teknologian ja talouden hallinta ovat näkyvämmässä roolissa maataloudessa suurten kone- ja tuotantorakennusinvestointien myötä.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelin maatalousyrittäjien opintorahan käyttöä 2000-luvun alkupuolelta vuoden 2009 loppuun. Opinnäytetyössä kartoitettiin kyselytutkimuksen avulla viljelijöiden mielipiteitä maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta, suuruudesta, tiedon saannista sekä kehittämiskohteista. Lisäksi tarkasteltiin päätöksenteon perusteena ollutta maatalousyrittäjien opintoraha-asetusta ja muiden julkisten tahojen sekä hallinnon antamia mielipiteitä maatalousyrittäjien opintorahaa koskevan asetuksen uudistamiseksi. Uusi opintoraha-asetus astui voimaan 1.5.2010.

Avainsanat: Maatalousyrittäjä, opintoraha, opintoraha-asetus.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Agriculture and Forestry, Ilmajoki
Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises
Specialisation: Rural Environment

Author/s: Kiviniemi, Anneli

Title of thesis: A study of decisions taken by South Ostrobothnia Employment and Economic Development, regarding farmers, between the years 2002–2009 as well as the study grant option of 2010

Supervisor(s): Rajakorpi, Jyrki

Year: 2010

Number of pages: 70 Number of appendices: 5

Finland joined the European Union in 1995, which had a big influence on Finnish agriculture. Farms are bigger; there is a lot more technology used as well as economical management. Farmers have made a lot of investments and the risks are bigger than ever before. Farmers have to take care of their professional skills and knowledge levels. These requirements have not appeared in the use of the farmer's student grants.

In this thesis I examined how farmers have used the farmer's student grant between 2002 and 2009. Using a questionnaire I discovered what farmers opinions are about the old student grant, its amount, as well as information and opinions on what would make it better. I examined public bodies and the government's opinions about the things that you have to realize in the new student grant options.

There are many good things in the new student grant option. But there are still something's which haven't changed, although the changes were hoped for. Now you can get a student grant if you have studied for three days, earlier you had to study for five days. But there still has to be six lessons in each study day. Many had wanted that the study days are shorter. Also they wanted that it is possible to make an application for the student grant in electronic form, to make it quicker, and also per farm, not personal. Then you could decide who goes to study, taking better account of the work situation on the farm. The grant isn't big, but it is a support for farmers and lowers the cost of studying. Knowledge and skills are important on farms today and that is why the student grant is not the only reason to take part in studies. Farmers want to take care of their professional skills and knowledge as well.

Keywords: Farmer, student grant, student grant option

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	6
Kuvio- ja taulukkuuettelo.....	7
1 JOHDANTO.....	9
1.1 Tutkimuksen tausta.....	9
1.2 Tavoitteet.....	9
1.3 Viitekehys.....	10
2 MÄÄRÄRAHAT JA NIIDEN KÄYTTÖ TE-KESKUKSISSA.....	12
2.1 TE-keskukset.....	12
2.2 Määrärahan suuruus vuosina 2002–2009.....	12
2.3 Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen määräraha vuosina 2002–2005.....	13
2.4 Määrärahakiintiöt TE-keskuksittain vuosina 2002–2005.....	13
2.5 Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2003–2009.....	14
2.5.1 Määrärahan käyttö tukivuosina 2003–2005 TE-keskuksissa.....	15
2.5.2 Määrärahan käyttö tukivuosina 2006–2008 TE-keskuksissa.....	16
2.5.3 Määrärahan käyttö tukivuonna 2009 TE-keskuksissa.....	17
2.6 Opintorahapäätökset Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009.....	18
3 OPINTORAHAA-ASETUKSET 2002–2009.....	21
3.1 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta.....	21
3.1.1 Yleiset säännökset.....	21
3.1.2 Tukikelpoinen koulutus ja tuen määrä.....	23
3.1.3 Erinäiset säännökset.....	25
3.2 MMM:n asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta.....	26
4 OPINTORAHAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN.....	27
4.1 Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen lausunto opintorahajärjestelmän kehittämiseksi.....	27

4.2 Muiden julkisten tahojen antamia lausuntoja opintorahajärjestelmän kehittämiseksi.....	30
4.2.1 Opetusministeriö	30
4.2.2 Mela	32
4.2.3 MTK	32
4.2.4 NSP	35
4.2.5 TE-keskukset	36
5 OPINTORAHA-ASETUKSET 2010	44
5.1 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta.....	45
5.2 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta	49
6 VILJELIJÄKYSELY	51
6.1 Viljelijöiden taustatiedot.....	51
6.2 Tiedon saaminen maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta	53
6.3 Maatalousyrittäjien opintorahan hakemisen hankaluus.....	53
6.4 Maatalousyrittäjien opintorahan riittävyys koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin	54
6.5 Koulutukseen osallistuminen ilman maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä.....	56
6.6 Tiedon saannin riittävyys maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta ja myöntämisestä	57
6.7 Maatalousyrittäjien opintorahan hakemista koskevat kehittämis- tai muutoskohteet.....	58
6.8 Muut kommentit maatalousyrittäjien opintorahasta	60
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	62
LIITTEET	70

KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET

ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
EU	Euroopan Unioni
Mavi	Maaseutuvirasto
Mela	Maatalousyrittäjien eläkelaitos
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
MTK	Maa- metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
NSP	Nylands Svenska Producentförbund NSP r.f.
TE-keskus	Työvoima- ja elinkeinokeskus
Tike	Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Viitekehys.....	11
Kuvio 2. Viljelijöiden koulutustaso.	52
Kuvio 3. Viljelijöiden tuotantosunnat.	52
Kuvio 4. Maatalousyrittäjien opintorahan hakemisen hankaluus.....	54
Kuvio 5. Maatalousyrittäjien opintorahan suuruuden riittävyys.	55
Kuvio 6. Maatalousyrittäjien opintorahan vaikutus koulutukseen osallistumiseen.	57
Kuvio 7. Kehittämis- ja muutoskohteet koskien maatalousyrittäjien opintorahan hakemista.	60
Taulukko 1. Maatalousyrittäjien opintorahan määrärahat vuosina 2002–2009.	12
Taulukko 2. Maatalousyrittäjien opintorahan määrärahat TE-keskuksille ja Etelä-Pohjanmaan TE-keskukselle vuosina 2002–2009.	13
Taulukko 3. Euromääräinen määrärahakiintiö jakauma TE-keskusten välillä vuosina 2002–2005.....	14
Taulukko 4. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2003–2005.....	16
Taulukko 5. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2006–2008.....	17
Taulukko 6. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuonna 2009.	18

Taulukko 7. Opintorahapäätökset kunnittain Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009.....	19
---	----

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Maatalousyrittäjät voivat hakea ammattitaitonsa kehittämiseen ja maa- tai puutarhatalouden tuotannon monipuolistamiseen tai muuhun kehittämiseen maatalousyrittäjien opintorahaa. 2000-luvulla maatalousyrittäjien opintorahan hakeminen on vähentynyt huomattavasti. Määrärahaa opintorahan myöntämiseen olisi ollut käytettävänä. Mutta 2000-luvun loppua kohti mentäessä yhä vähäisempi hakemismäärä on tarkoittanut määrärahan vähäisempää käyttöä myös opintorahapäätöksiin.

Suomen liittyminen Euroopan Unioniin (EU) muutti maatilojen tilarakennetta. Tilojen lukumäärä on vähentynyt, mutta tilojen koot ovat kasvaneet. Suuret tilakoot ovat tuoneet mukanaan yhä enemmän tekniikkaa tiloille. Maatalouden koneet ja laitteet vaativat käyttäjältään yhä enemmän ammatillista osaamista ja tietotaitoa, jotta voidaan maksimoida koneiden ja laitteiden tuoma hyöty. Myös talouden hallinnan vaatimukset, liiketaloudellinen osaaminen ja riskienhallinta, ovat nousseet maatiloilla merkittävään asemaan suurten tilakokojen sekä ulkopuolisen työvoiman käytön myötä. Kasvaneet vaatimukset sekä kouluttautumisen tarve eivät ole kuitenkaan tulleet esiin maatalousyrittäjien opintorahan käytössä.

1.2 Tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena on esiintuoda maatalousyrittäjien opintorahan myöntämisen perusteita, määrärahojen käyttöä ja päätöksiä työvoima- ja elinkeinokeskuksissa (TE-keskuksissa) vuosina 2002–2009. Lisäksi tarkastelin uusien, vuonna 2010, voimaan astuneiden opintoraha-asetuksien perusteita ja ennen nii-

den voimaantuloa maatalousyrittäjien opintorahan päätöksentekijöiden sekä muiden julkisten tahojen näkemyksiä opintorahajärjestelmän kehittämiseksi.

Tutkimusosiossa olen selvittänyt kyselyn kautta viljelijöiden, vuosina 2007–2010 välisenä aikana Etelä-Pohjanmaalla opintorahapäätöksen saaneiden, mielipiteitä maatalousyrittäjien opintorahasta, sen hakemisesta, suuruudesta ja opintorahajärjestelmän kehittämistoiveista. Tavoitteena on löytää maatalousyrittäjien opintorahaan liittyviä asiakohtia, jotka olisivat voineet olla vaikuttamassa sen vähäiseen käyttöön.

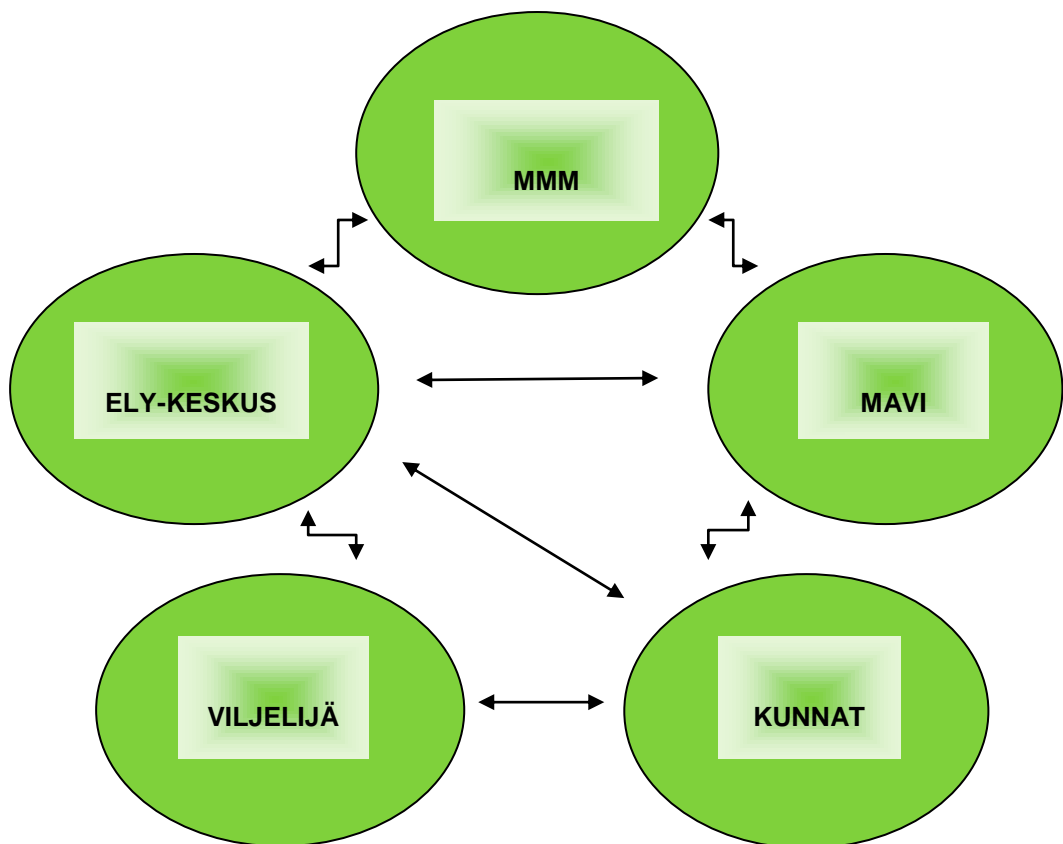
1.3 Viitekehys

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) organisaatiossa maatalousyrittäjien opintoraha-asiat kuuluivat maatalousosaston markkinapolitiikkayksikköön, kunnes maatalousosastolle perustettiin tukipolitiikkayksikkö vuonna 2007. Tukipolitiikkayksikössä opintoraha-asioita hoidetaan kansallisten tukien jaostossa. Maaseutuviraston (Mavi) organisaatiossa maatalousyrittäjien opintoraha-asiat kuuluvat maaseutuelinkeino-osaston eläin- ja erikoistukiyksikköön. Mavin tehtävänä ovat maatalous- ja maaseutuhallinnon toimeenpano-, suunnittelu- ja ohjaustehtävät. Mavi toimii MMM:n tulosoajavirasto, jonka vastuulla on EU:n maataloustukien ja maaseuturahaston varojen käyttö Suomessa. Mavin on huolehdittava, että viljelijätuet, maaseudun rahoitus- ja kehittämistuet sekä markkinatuet maksetaan oikein perusteiden ja ajallaan. Mavi ohjeistaa ja kouluttaa ELY-keskuksia ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia viljelijätukien ja maaseudun rahoitustukien myöntämisessä. Myös sähköisen asiointin ja tukien tietojärjestelmien kehittäminen ovat Mavin tehtäviä. (Tietoa virastosta [viitattu 18.10.2010].)

Suomessa oli vuonna 2009 viisitoista TE-keskusta ja TE-keskusten palvelupisteitä oli viisi. TE-keskukset edistävät yritysten toiminnan edellytyksiä tarjoamalla rahoitus-, neuvonta- ja kehittämispalveluita. Lisäksi ne tarjoavat Tekesin (Teknologian ja Innovaatioiden kehittämiskeskus) ja Patentti- ja rekisterihallituksen palveluja, edistävät maatalous- ja kalataloutta sekä niihin liittyviä maaseutuelinkeinoja sekä huolehtivat maataloustukien valvonnasta. Myös työmarkkinoiden toimivuus, työ-

voimatoimistojen (nykyiset työ- ja elinkeinotoimistot) ohjaus, maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden asiat kuuluvat TE-keskusten toimialaan. Alueellisen EU:n yhteistyön kehittäminen ja EU-rahoituksen kanavointi sekä alueellinen kehittäminen ovat myös TE-keskusten tehtäviä. (TE-keskuksen tehtävät [viitattu 18.10.2010].)

Valtioneuvosto tekee vuosittain päätöksen asetuksesta MMM:n esittelystä, jossa ilmoitetaan määräraha käytettäväksi maatalousyrittäjien opintorahapäätöksiä varten. TE-keskukset tekevät päätökset maatalousyrittäjien opintorahasta. Vuoden 2010 alusta TE-keskukset ovat muuttuneet ELY-keskuksiksi. ELY-keskuksiin siirtyi tehtäviä alueellisilta ympäristökeskuksilta, tiepiiriltä sekä lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosastojen tehtäviä ja palveluita. ELY-keskukset työskentelevät läheisesti kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja viljelijöiden kanssa. (Elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskus [viitattu 18.10.2010].)

Kuvio 1. Viitekehys.

2 MÄÄRÄRAHAT JA NIIDEN KÄYTTÖ TE-KESKUKSISSA

2.1 TE-keskukset

Vuodesta 2002 vuoteen 2005 TE-keskukset ovat käyttäneet omaa määrärahaansa, jota ei saanut ylittää opintorahapäätöksiä tehtäessä. Vuodesta 2006 alkaen määräraha on myönnetty kaikille TE-keskuksille yhteisenä siten, että kaikki käyttävät samaa määrärahakiintiötä.

2.2 Määrärahan suuruus vuosina 2002–2009

TE-keskuksilla oli käytettävänä vuonna 2002 opintorahapäätöksiin rahaa 2.35 milj. €. Vuonna 2003 opintorahan määräraha oli edelleen 2.35 milj. €. Vuonna 2004 TE-keskusten opintorahaa koskeva määräraha oli 1.8 milj. €. Alenema määrarahassa oli 550 000 € kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. (A 18.7.2002/618; A 16.1.2003/6; A 5.2.2004/84.)

Vuonna 2005 määräraha opintorahapäätöksiä varten aleni edelleen. Kaikkien TE-keskusten käytössä oli vuonna 2005 tasan 1 milj. €. Määräraha vuonna 2006 pysyi samana kuin edellisenäkin vuotena eli 1 milj. eurossa. Vuosien 2007, 2008 ja 2009 opintorahan määrä oli yhtä suuri vuosittain eli 0.8 milj. €. (A 10.2.2005/83; A 2.3.2006/162; A 1.3.2007/211; A 14.2.2008/96; A 5.3.2009/112.)

Taulukosta 1 havaitaan opintorahapäätöksiä koskevan määrärahan summan muuttuminen 2000-luvun alkupuolelta 2000-luvun loppupuolelle. Vuoden 2002 määrärahan tasosta vuoteen 2009 mennessä opintorahan määräraha on pudonnut 1.55 milj. € eli n. 66 %.

Taulukko 1. Maatalousyrittäjien opintorahan määrärahat vuosina 2002–2009.

Vuosi	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
milj.€	2,35	2,35	1,8	1	1	0,8	0,8	0,8

2.3 Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen määräraha vuosina 2002–2005

Etelä-Pohjanmaan TE-keskukselle on myönnetty vuonna 2002 määrärahana käytettäväksi opintorahapäätöksiin 241 000 € eli noin 10 % osuus kyseisen vuoden määrärahoista. Vuonna 2003 määrärahan suuruus Etelä-Pohjanmaan TE-keskukselle oli 193 000 €. Kaikkien TE-keskusten osuudesta Etelä-Pohjanmaan osuus oli noin 8 %. Vuonna 2004 opintorahan määräraha Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa oli 270 000 euroa eli 15 % kaikkien TE-keskusten määrärahasta. Määrärahan nousua oli vuosien 2003 ja 2004 välillä 77 000 €. Vuonna 2005 Etelä-Pohjanmaalla sai käyttää opintorahapäätöksiin rahaa 165 000 €. Kokonaismäärärahasta Etelä-Pohjanmaa sai tuolloin noin 17 %. Vuodesta 2006 eteenpäin määräraha on ollut kaikkien TE-keskusten yhteinen määräraha. (MMM, päätös 24.7.2002, dnro 2149/00/2002; MMM, päätös 7.2.2003, dnro 715/552/2003; MMM, päätös 5.3.2004, dnro 1210/552/2004; MMM, päätös 21.3.2005, dnro 1428/552/2005.)

Taulukko 2. Maatalousyrittäjien opintorahan määrärahat TE-keskuksille ja Etelä-Pohjanmaan TE-keskukselle vuosina 2002–2009.

Vuosi	Määräraha TE-keskukset milj. €	Määräraha E-P TE-keskus €
2002	2,35	241 000
2003	2,35	193 000
2004	1,8	270 000
2005	1	165 000
2006	1	
2007	0,8	
2008	0,8	
2009	0,8	

2.4 Määrärahakiintiöt TE-keskuksittain vuosina 2002–2005

Määrärahakiintiöiden euromääräinen jakauma TE-keskuksien välillä vuosina 2002–2005 on esitetty taulukossa 3. Vuonna 2002 lähes kaikkien TE-keskusten määrärahakiintiö on ollut vähintään 100 000 € tai enemmän. Ainoastaan Kainuun

TE-keskuksen kiintiö on jäänyt alle 100 000 €:n. Kaikkein suurimmat määräraha-kiintiöt ovat olleet Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon TE-keskuksilla, 241 000 €. Vuoteen 2005 tultaessa Etelä-Pohjanmaan määräraha-kiintiö oli pudonnut 165 000 euroon. Pohjois-Savon TE-keskuksen määräraha-kiintiö oli pudonnut niinkin alhaiseksi kuin 80 000 euroon. Määrärahan alenema Pohjois-Savossa vuodesta 2002 vuoteen 2005 on ollut noin 67 %. Kaikkein alhaisin määräraha-kiintiö vuonna 2005 on ollut Kaakkois-Suomen TE-keskuksella, jonka kiintiö oli tuolloin 20 000 €. Vuonna 2005 vähintään 100 000 €:n tai sen yli oleva määräraha-kiintiö oli enää neljällä TE-keskuksella, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa.

Taulukko 3. Euromääräinen määräraha-kiintiö jakauma TE-keskusten välillä vuosina 2002–2005.

TE-keskus	v.2002 €	v.2003 €	v.2004 €	v.2005 €
Uusimaa	100 000	100 000	87 000	45 000
Varsinais-Suomi	186 000	102 000	89 000	40 000
Satakunta	139 000	162 000	98 000	30 000
Häme	132 000	158 000	72 000	60 000
Pirkanmaa	142 000	90 000	126 000	55 000
Kaakkois-Suomi	109 000	120 000	51 000	20 000
Etelä-Savo	189 000	153 000	78 000	35 000
Pohjois-Savo	241 000	232 000	128 000	80 000
Pohjois-Karjala	160 000	260 000	176 000	105 000
Keski-Suomi	113 000	152 000	106 000	50 000
Etelä-Pohjanmaa	241 000	193 000	270 000	165 000
Pohjanmaa	187 000	187 000	118 000	100 000
Pohjois-Pohjanmaa	196 000	175 000	200 000	80 000
Kainuu	74 000	98 000	53 000	25 000
Lappi	141 000	168 000	148 000	110 000
YHTEENSÄ	2 350 000	2 350 000	1 800 000	1 000 000

2.5 Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2003–2009

TE-keskuksissa maatalousyrittäjien opintorahana maksetut tuet sekä tuensaajien lukumäärät tukivuosien 2003–2009 aikana ovat esitettynä taulukoissa 4, 5 ja 6. Tukivuosi on se vuosi, jolloin opinnot ovat alkaneet tai päättyneet. Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen opintorahapäätösjakauma kunnittain on esitetty taulu-

kossa 7. Taulukon tiedot perustuvat Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen diaarilistan mukaiseen jaotteluun. Diaarilistan tieto perustuu kalenterivuoden mukaiseen jaotteluun, joten se ei ole täysin yhtenevä tukivuosien mukaisena tehtävän jaottelun kanssa. Tukivuosien mukaiset tiedot on saatu MMM:n tietopalvelukeskukselta (Tike).

2.5.1 Määrärahan käyttö tukivuosina 2003–2005 TE-keskuksissa

TE-keskuksissa on käytetty maatalousyrittäjien opintorahapäätöksiin tukivuosien 2003–2005 välisenä aikana rahaa taulukon 4 mukaisesti. Taulukossa on myös tuensaajien lukumäärät kyseisinä vuosina. Kukin TE-keskus käytti päätöksissään omaa kiintiötään. Pääosin nähdään tukivuodesta 2003 tukivuoteen 2005 sekä tuensaajien lukumäärissä että maksettujen tukien euromäärissä alentumista. Ainoastaan Uudenmaan ja Kainuun TE-keskuksissa maksetun tuen suuruus on noussut tukivuodesta 2003 tukivuoteen 2005, vaikka tuen saajien lukumäärä on alentunut em. vuosien välillä. Kainuun TE-keskuksessa tuen saajien lukumäärän muutos ei tukivuoteen 2005 tullessa ole ollut suuri, vain 7 tuen saajaa on ollut vähemmän kuin tukivuonna 2003. Huomattavasti suurempi muutos on ollut tukivuonna 2004. Myös Hämeen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Pohjanmaan TE-keskuksessa maksetun tuen osuus on noussut tukivuoteen 2005 tultaessa. Kyseisissä TE-keskuksissa myös tuen saajien lukumäärä on noussut tukivuodesta 2003 tukivuoteen 2005 tultaessa. Tukivuonna 2004 opintorahapäätöksiin on käytetty eniten rahaa Pohjois-Karjalan TE-keskuksessa, 135 144 €. Tuen saajien lukumäärä on ollut suurin Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa tukivuonna 2004. Tuensaajia oli tuolloin Etelä-Pohjanmaalla kaikkiaan 401.

Taulukko 4. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2003–2005.
(Tike 2010.)

TE-keskus	Tukivuosi	Tuensaajat	Maksettu	Tuensaajat	Maksettu	Tuensaajat	Maksettu
		lkm	tuki €	lkm	tuki €	lkm	tuki €
		2003	2003	2004	2004	2005	2005
01 Uusimaa		95	31 650	72	33 142	70	44 304
02 Varsinais-Suomi		114	33 331	89	22 328	70	26 864
03 Satakunta		162	46 222	109	34 929	118	31 131
04 Häme		126	32 169	209	61 109	153	45 165
05 Pirkanmaa		167	45 589	103	37 543	122	40 121
06 Kaakkois-Suomi		106	24 319	43	10 784	48	15 893
07 Etelä-Savo		159	40 238	114	34 105	100	35 783
08 Pohjois-Savo		160	48 203	212	69 288	244	86 683
09 Pohjois-Karjala		388	115 154	293	135 144	203	98 471
10 Keski-Suomi		151	41 849	88	38 293	75	40 480
11 Etelä-Pohjanmaa		345	81 327	401	120 968	400	113 356
12 Pohjanmaa		142	40 169	231	81 266	243	60 141
13 Pohjois-Pohjanmaa		400	113 091	287	76 724	190	70 685
14 Kainuu		108	26 433	61	22 005	101	51 759
15 Lappi		290	80 379	309	89 262	87	43 492
YHTEENSÄ		2 913	800 123	2 621	866 890	2 224	804 328

2.5.2 Määrärahan käyttö tukivuosina 2006–2008 TE-keskuksissa

Maatalousyrittäjien opintorahaa koskevan määrärahan käyttö tukivuodesta 2006 tukivuoteen 2008 on esitetty taulukossa 5. Tuensaajien lukumäärissä että maksettujen tukien määrissä aikaisempien tukivuosien kaltainen suuntaus eli vähentyminen jatkuu. TE-keskusten välillä on kuitenkin yksittäisiä muutoksia tukivuosien välillä suuntaan ja toiseen. Yksi suurimmista muutoksista on tapahtunut Pohjois-Savon TE-keskuksessa. Tuensaajia Pohjois-Savossa tukivuonna 2006 oli 227 henkilöä. Tukivuonna 2007 tuensaajia oli 84 henkilöä ja tukivuonna 2008 enää 24 henkilöä. Myös euromääräisesti maksetut tuet ovat täten reilusti alentuneet tukivuodesta 2006 tukivuoteen 2008. Pohjois-Savossa alenema maksetuissa tuissa em. tukivuosien välillä on yli 58 000 €. Myös Etelä-Savossa, Lapissa sekä Pohjois-Karjalassa tukivuoden 2006 noin sadan tuensaajan lukemasta on tukivuoteen

2008 mennessä tultu reippaasti alaspäin. Tukivuonna 2008 tuensaajia oli enää reilu kymmenen henkilöä Etelä-Savossa ja Lapissa. Pohjois-Karjalassa tuensaajia oli tuolloin 19 henkilöä.

Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen tilanne noudattelee muiden TE-keskusten linjaa. Alentumaa on sekä tuensaajien lukumäärissä että maksetuissa tuissa. Vuoden 2006 tuensaajien lukumäärä on pudonnut 210 henkilöstä 39 henkilöön vuoteen 2008 tultaessa. Alentuma prosentteina on noin 81. Maksetun tuen muutos alaspäin edellä mainittujen vuosien välillä on 35 033 € eli noin 70 %.

Taulukko 5. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuosina 2006–2008. (Tike 2010.)

TE-keskus	Tukivuosi	Tuensaajat	Maksettu	Tuensaajat	Maksettu	Tuensaajat	Maksettu
		lkm	tuki €	lkm	tuki €	lkm	tuki €
		2006	2006	2007	2007	2008	2008
01 Uusimaa		45	33 037	36	31 717	16	14 817
02 Varsinais-Suomi		43	23 749	38	24 434	11	8 661
03 Satakunta		49	20 627	29	8 282	17	14 532
04 Häme		41	25 187	53	40 119	38	27 225
05 Pirkanmaa		28	18 467	37	15 139	17	10 999
06 Kaakkois-Suomi		19	7 773	12	11 686	7	2 552
07 Etelä-Savo		104	26 738	55	14 474	14	10 560
08 Pohjois-Savo		227	78 075	84	33 836	24	19 457
09 Pohjois-Karjala		96	42 500	134	60 342	19	8 417
10 Keski-Suomi		64	27 843	40	21 551	24	12 358
11 Etelä-Pohjanmaa		210	50 301	85	26 965	39	15 268
12 Pohjanmaa		36	24 970	32	18 190	40	33 441
13 Pohjois-Pohjanmaa		143	52 756	136	52 238	80	50 926
14 Kainuu		63	21 727	57	20 180	22	13 545
15 Lappi		100	29 835	91	24 543	13	3 635
YHTEENSÄ		1 268	483 585	919	403 696	381	246 393

2.5.3 Määrärahan käyttö tukivuonna 2009 TE-keskuksissa

Tukivuonna 2009 maatalousyrittäjien opintorahana maksetun tuen määrä ja tuensaajien lukumäärä TE-keskuksittain on nähtävissä taulukosta 6. Tuensaajien lu-

kumäärä TE-keskuksissa tukivuonna 2009 oli 540 henkilöä. Tukivuonna 2003 vastaava luku oli 2 913 henkilöä (taulukko 4). Tukivuosien 2003 ja 2009 välillä tuensaajien lukumäärä on pudonnut yli 2 300 henkilöllä eli noin 81 %. Maksettuja tukia vuonna 2003 oli 800 123 € (taulukko 4), kun taas tukivuonna 2009 maksetut tuet olivat yhteensä 269 152 €. Vähentymä maksetuissa tuissa on noin 66 % eli 530 971€.

Taulukko 6. Määrärahan käyttö TE-keskuksissa tukivuonna 2009. (Tike 2010.)

TE-keskus		Tuensaajat lkm	Maksettu tuki €
	Tukivuosi	2009	2009
01 Uusimaa		50	22 167
02 Varsinais-Suomi		5	1 190
03 Satakunta		19	13 296
04 Häme		34	19 961
05 Pirkanmaa		34	18 198
06 Kaakkois-Suomi		48	21 267
07 Etelä-Savo		29	8 793
08 Pohjois-Savo		58	25 665
09 Pohjois-Karjala		39	25 947
10 Keski-Suomi		28	15 949
11 Etelä-Pohjanmaa		37	12 053
12 Pohjanmaa		31	21 874
13 Pohjois-Pohjanmaa		71	38 950
14 Kainuu		35	17 867
15 Lappi		22	5 975
YHTEENSÄ		540	269 152

2.6 Opintorahapäätökset Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009

Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen alueella on alla olevan taulukon 7 mukaan ajanjaksolla 2002–2009 tehty yhteensä 1 466 opintorahapäätöstä. Eniten opintorahapäätöksiä on tehty Lapualle, Kauhajoelle, Jalasjärvelle ja Alajärvelle. Edellä mainitut kunnat ovat tilamääräisesti Etelä-Pohjanmaan alueen suurimpia maatalouspitä-

jiä, joten siltä osin maatalousyrittäjien opintorahapäätösten lukumäärää ei voida pitää yllätyksellisenä. Eniten päätöksiä on tehty vuonna 2003, 329 päätöstä. Tiedot perustuvat TE-keskusten diaarisovelluksesta saatuihin tietoihin kalenterivuosi- en mukaan.

Taulukko 7. Opintorahapäätökset kunnittain Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa vuosina 2002–2009.
(TE-keskus, diaarilista 2010.)

KUNTA	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	YHTEENSÄ
Alajärvi	27	38	19	4	22	6	3	2	121
Alavus	4								4
Evijärvi	10	5	15	8	10	2	1	2	53
Ilmajoki	17	23	17	28	18	6	2	3	114
Isojoki	6	8	4	10	1			2	31
Jalasjärvi	35	39	46	34	14	7	10	5	190
Karjajoki	4	16	7	5	1				33
Kauhajoki	17	38	17	18	18	10	2	2	122
Kauhava	9	26	25	19	4	7	4	8	102
Kuortane	4	27	6	33	12	5	4	3	94
Kurikka	19	25	13	26	7	15	3	4	112
Lappajärvi	10	14	17	9	8	1	3	5	67
Lapua	20	41	41	20	13	14	4	2	155
Seinäjoki			2	5	7	1		7	22
Soini	24	5	13	7	7		1		57
Teuva	16	6	10	10	9	2		1	54
Töysä	3	5	12	18	4				42
Vimpeli	25	11	11	4	5	1	2		59
Ähtäri	4	2	19	5	1		3		34
YHTEENSÄ	254	329	294	263	161	77	42	46	1 466

Maatalousyrittäjien opintorahapäätöksiin on käytetty Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2002 rahaa 61 942 €. Tieto perustuu maataloushallinnon tietojärjestelmä IACS-tukisovelluksen ja yleisen tietojärjestelmä (YTJ) -sovelluksesta saatuu tietoon Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen maksamista tuista vuonna 2002. Vuonna 2003 maatalousyrittäjien opintorahapäätöksiin on käytetty rahaa Etelä-Pohjanmaalla 81 327 € (taulukko 4), vuonna 2004 120 968 € (taulukko 4), vuonna 2005 113 356 € (taulukko 4) ja vuonna 2006 50 301 € (taulukko 5). Vastaavat tiedot ovat vuodelta 2007 26 965 € (taulukko 5), vuodelta 2008 15 268 € (taulukko 5) sekä vuodelta

2009 12 053 € (taulukko 6). Taulukoiden tiedot perustuvat Tikeltä saatuihin tietoihin määrärahojen käytöstä vuosilta 2003–2009.

3 OPINTORAHA-ASETUKSET 2002–2009

Opintorahapäätöksiä on tehty valtioneuvoston asetuksissa n:o 617/2002 ja n:o 619/2002 esitettyjen pykälien mukaisina 24.7.2002–30.4.2010. Opinnäytetyössäni tarkastelun kohteena on ajanjakso 2002–2009. Vuonna 2002 opintorahapäätöksiä ei ole tehty koko kalenterivuotta edellä mainittujen opintoraha-asetuksien mukaisina, koska niiden voimaantulo on ajoittunut heinäkuun 24. päivään. Otan kuitenkin tarkasteltavaksi lähemmin vain nuo mainitut opintoraha-asetuksien pykälät. Alkuvuoden 2002 voimassa ollutta opintoraha-asetusta en huomioi, koska pääosa tarkastelua tehdään koskien opintoraha-asetuksien n:o 617/2002 ja n:o 619/2002 voimassaoloaika.

3.1 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta

Valtioneuvoston asetuksessa n:o 617/2002 maatalousyrittäjien opintorahasta on perusteet, joiden mukaan maatalousyrittäjien opintoraha on myönnettävissä. Asetus on ollut voimassa 30.4.2010 saakka. Asetuksessa ovat luvut 1, 2 ja 3, joissa pykälä on yhteensä 13.

3.1.1 Yleiset säännökset

Yleiset säännökset ovat luvussa 1 ja asetuksen pykälät 1–4. Maatalousyrittäjien opintoraha on muuta kansallista tukea, joka perustuu maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1559/2001 6 §:ään. Maa- ja puutarhatalouden kansallisia tukia ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki sekä muut maa- ja puutarhatalouden tuet, johon luetaan mm. maatalousyrittäjien opintoraha. (A 18.7.2002/617, 1 §; L 28.12.2001/1559, 6 §.)

Määritelmät ovat lukuvuosi, opintoviikko ja oppitunti. Lukuvuosi on 1.8.–31.7. välinen ajanjakso. Opintoviikko on keskimääräinen 40 tunnin työpanos opiskelijalta

opintojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppitunti on opetukseen käytettävä 45 minuutin ajanjakso. (A 18.7.2002/617, 2 §.)

Opintorahan myöntämisen edellytyksinä koskien tuen hakijaa huomioidaan tuen hakija ikä sekä maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitetun eläkevakuutuksen ottaminen. Opintorahaa saa hakija, joka on vähintään 18-vuotias, mutta enintään 60-vuotias koulutusta alkavan edeltävän kalenterivuoden viimeisenä päivänä. (A 18.7.2002/617, 3 §.)

Myöntämisen edellytysten vaatimuksista on sallittu poikkeuksia. Osaeläkettä saavan ei tarvitse ottaa edellä mainittua vakuutusta. Lisäksi vakuuttamista ei vaadita henkilöltä, joka on hankkimassa maaseudun kehittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen 609/2000 22 §:ssä säädettyä ammattitaitoa. Nuoren viljelijän aloitustuen saanti maatalan sukupolvenvaihdoksessa edellyttää tiettyä ammattitaitotasa. Henkilö ei ole vielä aloittanut maatalouden harjoittamista omiin nimiinsä, joten maatalouden harjoittajan eläkevakuutusta ei vielä ole. Opintoraha kyseiselle henkilölle on kuitenkin mahdollista myöntää, kun hakijan tarkoitus on täyttää nuoren viljelijän aloitustuen edellytyksenä olevaa ammattitaitovaatimusta. Iän osalta on sallittu poiketa alle 18-vuotiaan kohdalla, joka täyttää maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 1559/2001 3 §:n 3 momentissa säädetyn edellytyksen. Tukea voidaan myöntää alle 18-vuotiaalle hakijalle, jos hän on solminut avioliiton tai jos hän harjoittaa maa- tai puutarhataloutta yhteisomistajana tai yhdessä vanhempiensa tai toisen heistä kanssa tai, jos tuen myöntämiseen on muita näihin rinnastettavia erityisiä syitä. (A 18.7.2002/617, 3 §; A 21.6.2000/609, 22 §; L 28.12.2001/1559, 3 §, 3 mom.)

Opintorahan saamista koskevat rajoitukset on 19 asiakohdan luettelo. Opintorahaa ei voida myöntää, kun tuen hakija saa mainittuja tukia opintojensa aikana. (Liite 1; A 18.7.2002/617, 4 §.)

3.1.2 Tukikelpoinen koulutus ja tuen määrä

Tukikelpoinen koulutus ja tuen määrä ovat luvussa 2 ja asetuksen pykälät 5–11. Tukikelpoista on koulutus, joka muodostaa opintokokonaisuuden. Opintokokonaisuus on hankittava kalenteri- tai lukuvuoden aikana siten, että koulutusta on vähintään viisi koulutuspäivää ja koulutuksen tulee olla julkisen valvonnan alaista ammatillista koulutusta. (A 18.7.2002/617, 5 §.)

Tukikelpoinen ammatillinen koulutus on hakijan ammattitaidon kehittämiseen liittyvää maa- tai puutarhatalouden koulutusta, maa- tai puutarhataloustuotannon monipuolistamiseen tai muuhun kehittämiseen liittyvää koulutusta tai hakijan maatalouden yhteydessä harjoittamaan tai suunnitteilla olevaan muuhun yritystoimintaan liittyvää koulutusta. Tukikelpoiseksi koulutukseksi voidaan katsoa myös ansiotoimintaan liittyvä ammatillinen koulutus, jota harjoitetaan maatalon ulkopuolella. Edellytyksenä tukikelpoisuudelle ja opintorahan myöntämiselle on, että koulutus tukee hakijan harjoittamaa maa- tai puutarhataloutta tai sen yhteydessä harjoitettavaa muuta yritystoimintaa. (A 18.7.2002/617, 6 §.)

Opintorahaa ei voi saada tutkinto-opintoihin, jotka suoritetaan yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lisäksi yleissivistävä koulutus, lukio ja peruskoulu, on opintorahan ulkopuolella. MMM:n asetuksessa 646/2000 mainitut ympäristötuen perus- ja lisätoimenpiteitä sekä asetuksessa 647/2000 maatalouden ympäristötuen erityistukia koskevat koulutukset ovat myös tuen ulkopuolella. (A 18.7.2002/617, 6 §.)

Ympäristötuen sitoumuksen antaneen viljelijän on osallistuttava sitoumusajana kaksi kertaa vähintään yhden päivän kestäväan viljelijäkoulutukseen, joka koskee ympäristötuen edellyttämiä toimenpiteitä sekä näiden toimenpiteiden tarvetta ja tavoitteita. Ensimmäiseen koulutuspäivään on osallistuttava ennen toisen sitoumusvuoden päättymistä ja toiseen ennen kolmannen sitoumusvuoden päättymistä. (A 30.6.2000/646, 6 §.)

Luonnonmukaisen tuotannon harjoittaminen edellyttää riittävää ammattitaitoa, perehtymistä luonnonmukaisen maataloustuotannon perusteisiin. Lisäksi on oltava

valmis täydentämään tietoja ja taitoja luonnonmukaisesta viljelystä. Viljelijän on henkilökohtaisesti suoritettava vähintään viiden päivän laajuinen luonnonmukaisen viljelyn peruskurssi tai hänellä on muuten oltava vastaavat tiedot luonnonmukaisen maataloustuotannon harjoittamisesta. Jos kyseessä on yhteisömuodossa harjoitettava maatilatalous, on maatilalan hoidosta vastaavan henkilön täytettävä kyseinen koulutusvaatimus. (A 30.6.2000/647, 15 §.)

Julkisen valvonnan alaista koulutusta on opetusviranomaisten, alan viranomaisten tai valtion tukema koulutus. Yleisavustusta valtionavustuslain 688/2001 mukaisesti saavien yhteisöjen järjestämää koulutusta pidetään julkisen valvonnan alaisena koulutuksena ja opintoraha on myönnettävissä. Valtionavustuslain yleisavustus voidaan myöntää valtionavustuksen saajan toimintaan yleisesti tai tiettyyn osaan sen toiminnasta. (A 18.7.2002/617, 7 §; L 27.7.2001/688, 5 §.)

Opintokokonaisuuden määritelmä täyttyy, kun koulutus sisältää yhden tai useamman saman järjestäjän pitämän opintojakson. Jos aihealueet useamman eri koulutuksen järjestäjänä muodostavat kokonaisuuden, koulutus voidaan katsoa opintokokonaisuudeksi. Edellytyksenä on, että yksi koulutuksen järjestäjistä on vastuullinen koulutuksen järjestäjä. (A 18.7.2002/617, 8 §.)

Koulutukseen tulee käyttää aikaa vähintään viisi kuuden oppitunnin käsittävää koulutuspäivää kalenteri- tai lukuvuoden aikana. Jos kalenteriviikkoon sisältyy vähintään 30 oppituntia viiden koulutuspäivän aikana, katsotaan kuuden oppitunnin vaatimuksen täyttyvän. Opintokokonaisuus voi korkeintaan kestää kahdeksan kuukautta huomioiden ajanjaksot, joissa opiskelu edellyttää vähintään kolmen opintoviikon työpanosta kuukautta kohti tai 25 tuntia viikkoa kohti. (A 18.7.2002/617, 9 §.)

Opinnot etäopiskeluna suoritettuna sekä opintomatkat ovat tukikelpoisia kurssiohjelmaan sisältyvinä ja jos ne yhdessä tai erikseen muodostavat alle 50 % opintokokonaisuudesta. Etäopintopäivien on oltava kokopäiväistä opiskelua ja lisäksi tulee aiheutua hakijalle kustannuksia tai tulonmenetyksiä. Opintomatkapäivien aikana tulee matkakohteeseen perehtymistä tai matkakohteessa sijaitsevissa koulu-

tustiloissa annettavaa opetusta olla yhteensä vähintään kuusi tuntia, jotta tukikelpoisuus täyttyy. Opintomatkan on kiinteästi liityttävä opintokokonaisuuteen. Matkanjohtajana tai vastaavana on matkoilla oltava kouluttajan taholta edustus. (A 18.7.2002/617, 10 §.)

Opintorahaa myönnetään tukikelpoisilta koulutuspäiviltä 26 € päivältä. Yöpyminen koulutuksen vuoksi vieraalla paikkakunnalla tai päivittäisen matkan koulutukseen ylittäessä 51 km opintorahan suuruus on 35 € koulutuspäivältä. Koulutuspaikan sijainnista aiheutuviin menoihin muualta myönnetty tuki alentaa opintorahan suuruuden 26 euroon. Kalenterivuonna maksetaan opintorahaa yhtä hakijaa kohti enintään 57 koulutuspäivältä. Kalenteriviikolta huomioidaan enintään 5 koulutuspäivää. (A 18.7.2002/617, 11 §.)

3.1.3 Erinäiset säännökset

Erinäiset säännökset ovat luvussa 3 ja asetuksen pykälät 12 ja 13. Ne koskevat ennakkotietoa ja voimaantuloa. Ennakkotietoa opintorahasta koulutukseen voi hakea kirjallisesti TE-keskukselta. Hakemus jätetään hakijan omistaman tai hallitsemman maatilan talouskeskuksen alueella sijaitsevaan TE-keskukseen. Hakemuksesta tulee ilmetä, että koulutus on tukikelpoista koulutusta (4.1.2). Ennakkotieto opintorahan saamisesta on annettava hakijalle ennen kuin opinnot alkavat. (A 18.7.2002/617,12 §; A 18.7.2002/619, 2 §.)

Maatalousyrittäjien opintoraha-asetus n:o 617/2002 on tullut voimaan 24.7.2002. Maatalousyrittäjien opintorahahakemukset, jotka ovat tulleet vireille ennen asetuksen n:o 617/2002 voimaantuloa, on käsiteltävä asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten ja määräysten mukaisina. (A 18.7.2002/617, 13 §.)

3.2 MMM:n asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta

Opintorahan hakemisesta on annettu erikseen oma asetuksensa. Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen on allekirjoittanut Helsingissä 18.7.2002 MMM:n asetuksen n:o 619. Asetus sisältää pykälät 1, 2 ja 3. Asetusta sovelletaan maatalousyrittäjien opintorahan hakemiseen. (A 18.7.2002/619, 1 §.)

Opintorahaa on haettava kirjallisesti. Hakemus toimitetaan TE-keskukselle, jonka määrittelee maatalouden talouskeskuksen sijainti. Hakemus on jätettävissä myös maaseutuelinkeinoviranomaiselle, joka toimii hakijan asuinpaikkakunnalla. Maaseutuelinkeinoviranomainen toimittaa hakemuksen edelleen toimivaltaiselle TE-keskukselle. Opintoraha haetaan 60 päivän kuluessa, kun koulutus on päättynyt. (A 18.7.2002/619, 2 §.)

Useammalle kalenterivuodelle ulottuva koulutus edellyttää, että kalenterivuoden aikana suoritetuista opinnoista toimitetaan selvitys TE-keskukselle viimeistään kalenterivuotta seuraavaan helmikuun loppuun mennessä. Koulutuksen kokonaan päättyessä jätetään uusi hakemus 60 päivän kuluessa. Näin selvitykseen sisältyvät ja sitä seuraavaan hakemukseen sisältyvät opintopäivät maksetaan samanaikaisesti. (A 18.7.2002/619, 2 §.)

Hakijan on täytettävä maatalousyrittäjien opintorahasta annetun valtioneuvoston asetuksen 617/2002 3 §:ssä asetetut edellytykset (4.1.1). Koulutuksesta, koulutuksen sisällöstä ja kestosta on esitettävä myös selvitys. Suoritetuista opinnoista on oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus hakemuksen liitteenä. Mikäli koulutus on muuta kuin maa- tai puutarhatalouden koulutusta, kyseisten opintojen tarve on selvitettävä. (A 18.7.2002/619, 2 §.)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös on asetuksen pykälä 3. Asetus on astunut voimaan 24. päivänä heinäkuuta 2002. Siirtymäsäännös eli ennen tämän asetuksen voimaantuloa suoritetuista opinnoista on opintoraha haettava 60 päivän kuluessa asetuksen n:o 619/2002 voimaantulosta. (A 18.7.2002/619, 3 §.)

4 OPINTORAHAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

MMM:n maatalousosasto on selvittänyt maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmän kehittämiskohteita. Kehittämistyöhön liittyen MMM:n maatalousosasto on lähettänyt 2.4.2009 päivätyn lausuntopyynnön opintorahajärjestelmän kehittämistarpeiden selvittämiseksi (liite 2). Lausuntopyyntö on lähetetty Opetusministeriöön, Sosiaali- ja terveysministeriöön, Opetushallitukselle, Maville, TE-keskuksille, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Melalle), Suomen Kuntaliitolle, Maataloustuottajien Keskusliitolle (MTK:lle), Tuottajaliitolle, Svenska lantbruksproducenternas centralförbundille, Nylands svenska producentförbundille (NSP), Österbottens svenska producentförbundille, Åbolands svenska lantbruksproducentförbundille, TTS-Työtehoseuralle, ProAgria Keskusten liitolle sekä Svenska lantbrukssällskapens förbundille.

Jakelussa olleita tahoja pyydettiin toimittamaan ehdotuksensa opintorahajärjestelmän kehittämiseksi ja esitykset järjestelmän uudistamiseksi sähköisesti MMM:n ylitarkastaja Anne Vainiolle 30.4.2009 mennessä. (Liite 2.)

4.1 Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen lausunto opintorahajärjestelmän kehittämiseksi

Etelä-Pohjanmaan TE-keskus on laatinut 28.4.2009 lausunnon opintorahajärjestelmän kehittämiseksi. Lausunto on laadittu yhteistyössä MTK Etelä-Pohjanmaan, ProAgria Etelä-Pohjanmaan ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun maa- ja metsätalouden Ilmajoen yksikön kanssa. Lausunto on liite 3.

Lausunnossa on nostettu esiin opintoraha-asetuksessa mainittu määritelmä opintoviikosta. Opintoviikko on arvioitu opiskelijan keskimääräinen 40 tunnin työpanos, jotta opintojen tavoitteet saavutettaisiin. Koulutuksen edistymistä seurataan nykyisin sekä opintopisteinä että -päivinä. Se tulisi olla mahdollista myös maatalousyrittäjien opintoraha-asetuksessa, kun arvioidaan opintojen tavoitteiden toteutumaa. (Liite 3.)

Opintorahan myöntämisen perusteena on enintään 60 vuoden ikä, mutta ikäyläraja halutaan nostettavaksi, ainakin 65 vuoteen. Maanviljelyä harjoitetaan useinkin yli 60-vuotiaana. Myös muiden maatalouteen liittyvien tulotukien yläikäraja on 65 vuotta. Lisäksi eläkkeelle hakeutuminen on mahdollista maatalousyrittäjillä ikävuosien 63 ja 68 välillä. (Liite 3.)

Opintorahan myöntämisen edellytyksiä on vähintään henkilökohtaisesti hankitut 5 koulutuspäivää. Koulutuspäivän pituus on oltava vähintään kuusi oppituntia. Yksi oppitunti on 45 minuuttia. Opintorahan tulisi olla tilakohtainen ja maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vaatimus vakuutuksesta tulisi poistaa. Tilalta voisi osallistua koulutukseen useampi henkilö työtilanteen mukaan, jos osallistumista ei sidotaisi henkilökohtaiseksi, kuten nykyinen järjestelmä tekee. (Liite 3.)

Koulutuspäivän pituus tulee alentaa viiteen oppituntiin. Vaihtoehtona on myös päivittäisen tuntimäärän vaihtelun salliminen opintokokonaisuuden sisällä, jos opintokokonaisuuden kesto on maksimissaan jo 25 tuntia. Maatilojen koot ovat suurentuneet aiheuttaen ajallisesti työmäärän kasvun. Erityisesti kotieläintiloilla on vaikeuksia osallistua tarjottuihin kuuden oppitunnin koulutuspäiviin. ProAgria on esimerkiksi joutunut lyhentämään tarjoamiensa koulutuspäivien pituutta, koska osallistujia kestoiltaan kuuden oppitunnin koulutuspäiviin on ollut vaikea saada. Koulutuspäivien lyhentäminen vie kuitenkin maatalousyrittäjiltä oikeuden saada opintorahaa, koska kuuden oppitunnin vaatimus ei tällöin täyty. Lisäetuna nähdään, että lyhyemmät, ryhmäkohtaiset koulutuspäivät koetaan tehokkaammiksi, kun otetaan huomioon vireystason säilyminen. (Liite 3.)

Opintoraha koulutuspäivää kohden on 26 tai 35 euroa. Päiväkohtainen korvaus tulisi olla ainakin 50–60 €. Keskimääräinen koulutusmatkan pituus Etelä-Pohjanmaalla on 70 km. Kilometrikorvauksen määrä on 0,44 €/km ja päivärahan määrä on 34 €. Niihin suhteutettuna opintorahan määrän tulisi olla 64 euron tasolla. Nykyinen taso ei korvaa riittävästi viljelijälle aiheutuvia kustannuksia koulutuspäivistä. Lisäksi opintorahan suuruus on jo pitkään ollut sama. (Liite 3.)

Opintomatkapäivät tulisi rinnastaa muiden opintopäivien veroisiksi. Opintomatkojen tarve erityisesti investointeja harkitsevilla tiloilla on tärkeä. Tutustumiskohteet sekä opintomatkapäivien ohjelmat ovat pitkälle organisoituja, tiiviitä ja hyvin ohjattuja sekä tasoltaan muiden opintopäivien veroisia. Nyt vaadittava opintomatkapäivien osuus alle 50 % opintokokonaisuudesta olisi poistettava. (Liite 3.)

Opintorahaa ei myönnetä työvoimapolitiiseen, aikuiskoulutuslain 763/1990, mukaiseen koulutukseen. Koulutusryhmiä täydennetään ottamalla mukaan maatalousyrittäjiä. Työ- ja elinkeinotoimistojen kautta myönnettävää tukea koulutukseen maatalousyrittäjät eivät saa, koska heidät katsotaan yrittäjiksi. Työttömyyden uhkaa heillä ei katsota olevan. Opintorahan myöntämistä tulisi miettiä koulutuksen sisällön kautta. Ainakin silloin, jos maatalousyrittäjä ei saa tukea, mutta koulutus tukee maatilayrittäjän muuta tai suunnitteilla olevaa yritystoimintaa. (Liite 3.)

Maakuntakorkeakoulujen, avoimen ammattikorkeakoulun opetus, tarjoamaa koulutusta opintorahaan oikeuttavana koulutuksena toivotaan tuotavaksi esiin itse asetuksessa, kuten myös ammattikorkeakoulujen oppisopimuskoulutuksia. Koulutukset ovat tutkintoon johtamattomia ja rahoitus tulee opetusministeriöltä. Oppisopimuskoulutuksissa korvaus maksetaan taas työnantajalle, ei koulutettavalle. (Liite 3.)

Kalenterivuoden vaihtuessa on TE-keskuksille tullut jättää selvitys edellisen vuoden opinnoista monivuotisissa koulutuksissa helmikuun loppuun mennessä. Selvitys olisi jätettävä pois, koska se on hankala ja epäselvä niin hallinnon kuin hakijoidenkin näkökulmasta. Opintoraha myönnettäisiin, kun koulutus on kokonaan päättynyt ja hakemus olisi jätetty 60 päivän kuluessa koulutuksen päättymisestä TE-keskukseen. Koulutuksen päättyessä koulutuksen kokonaisuus on myös paremmin nähtävissä. Selvityksiä vuoden vaihtuessa on lähetetty TE-keskuksiin määräaikana, mutta selvityksen jälkeinen hakemusvaihe on jäänyt puuttumaan. TE-keskuksiin on kertynyt mappeihin selvityksiä käsittelemättöminä, koska pelkän selvityksen perusteella opintorahaa ei ole myönnetty ja ohjeet kertyneiden selvityksien käsittelemiseksi ovat puuttuneet. (Liite 3.)

Kirjallisen opintorahahakemuksen sijasta opintorahahakemus tulisi voida palauttaa sähköisenä hakemuksena. Maatalousyrittäjiä koskevia muita tukihakemuksia voidaan jättää jo sähköisessä muodossa. Tietotekniikan käyttö on lisääntynyt yleisesti myös maataloilla menneinä vuosina. Viljelijöiden ammattitaidon ja osaamisen ylläpidossa maatalousyrittäjien opintoraha on merkittävä. Osaamisen ja ammattitaidon korkea taso edistää tekemistä tiloilla ja luo samalla hyvinvointia. Asetuksen uudistamisen lähtökohtana on oltava nimenomaan viljelijää koulutukseen kannustavat ja tukevat muutokset. (Liite 3.)

4.2 Muiden julkisten tahojen antamia lausuntoja opintorahajärjestelmän kehittämiseksi

Opintorahajärjestelmän kehittämiseksi lausuntonsa ovat antaneet muun muassa Opetusministeriö, Mela, MTK ja sen yhdistyksiä, NSP, Etelä-Savon-, Kaakkois-Suomen-, Kainuun-, Keski-Suomen-, Pirkanmaan-, Pohjanmaan-, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan- ja Pohjois-Savon- TE-keskukset.

4.2.1 Opetusministeriö

MMM on todennut, että syynä maatalousyrittäjien opintorahan vähäiseen käyttöön voi olla työn määrän kasvu tiloilla, kuten myös maatalousyrittäjien lukumäärän vähentyminen. Kasvava työtaakka estää tiloilta poistumisen esimerkiksi juuri koulutuksiin. Lisäksi maatalousyrittäjien opintoraha rahoitusmuotona ei ehkä ole koulutusta järjestävien opinahjojen tiedossa. Se osaltaan voi olla syynä, että maatalousyrittäjien tarvetta ja ehtojen mukaista koulutusta ei ole tarjolla. Näin myös opintoraha tukimuotona jää käyttämättä. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Lyhytkestoisiin koulutuksiin maatalousyrittäjät voivat paremmin osallistua. Nämä koulutukset nähdään tarpeellisiksi, vaikka varsinaiseen tutkintoon ne eivät johda. Luonnonvara-alan koulutusta on, mutta tarvetta on myös muuten elinkeinoa tuke-

vasta koulutuksesta. Se on osattu huomioida kyllä maatalousyrittäjien opintoraha-asetuksessa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Opetusministeriön ns. AKKU-johtoryhmä on pohtinut aikuiskoulutustuen osalta uudistuksia. Joiltain osin aikuiskoulutustuella on yhtymäkohtia maatalousyrittäjien opintorahan kanssa. Esimerkiksi tilanteissa, joissa opintoihin saadaan tukea toimeentuloon muulla perusteella. Tällöin ei aikuiskoulutustukea eikä maatalousyrittäjien opintorahaa enää myönnetä. Muutoin nähdään, että aikuiskoulutustuki ja maatalousyrittäjien opintoraha eivät ole toisiansa pois sulkevia. Tukien keskinäistä suhdetta on aikuiskoulutusta koskevan uudistustyön edetessä syytä vielä tutkia. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Maatalousyrittäjien opintorahaa ei myönnetä peruskoulu- eikä lukio-opintoihin eli yleissivistäviin opintoihin. Opetusministeriö haluaisi kiinnittää huomiota tähän rajaukseen. Yleissivistävät opinnot tulisi paremminkin nähdä mahdollisuutena edistää ammatillista kehittymistä. Tarjonnasta em. opintoihin ei ole pulaa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Maatalousyrittäjien opintorahaa voidaan kalenterivuonna hakijaa kohti myöntää enintään 57 opintopäivältä eli noin 11 viikolta. Ammattitutkintojen ja niiden osien suoritus koetaan ongelmalliseksi, kun asetuksessa on opinnoille enimmäispituus. Opintotuki on toisaalta tukimuoto sellaisille koulutuksille, jotka kestävät pidempään, ja toimeentulo varmistetaan täten opintotuen kautta. Aikuisopintoraha on jäänyt pois ja nykyinen tukimuoto on aikuiskoulutustuki. Se tulee huomioida asetustekstissä. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Maatalousyrittäjien opintorahan tukijärjestelmä täydentää muuta opintotukijärjestelmää. Tukimuotona se on tarpeellinen ja sitä on yhteen sovitettava sekä säännöksiä kehitettävä yhteistuumin muun opintotukijärjestelmän kanssa. Tässä yhteistyössä opetusministeriö on valmis olemaan mukana. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

4.2.2 Mela

Mela näkee maatalousyrittäjien opintorahan nykyisin TE-keskuksiin hajautetun toimeenpanomallin mahdolliseksi kehittämiskohteeksi. TE-keskuksissa opintorahan osuus on pieni, kun tarkastellaan TE-keskuksien tehtäväkokonaisuuksia. Kehittämistyössä huomio on kohdistettava erityisesti siihen, että maatalousyrittäjät saavat sellaista koulutusta, jota tarvitsevat ja odottavat, opintorahajärjestelmän myötävaikutuksella. Mela toimii aktiivisesti viljelijöiden kanssa ja se hoitaa keskitetysti maatalousyrittäjien sosiaaliturva-asioita. MMM:n päätyessä muuttamaan nykyistä hajautettua hallinnointimallia maatalousyrittäjien opintorahan hallinnoinnissa, Mela on valmis ottamaan osaa keskitetyn mallin kehitystyöhön. (MMM Kirjasto, dnro 944/441/2009.)

4.2.3 MTK

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK) Helsinki, MTK-Häme sekä MTK-Kainuu ovat lähettäneet lausuntonsa maatalousyrittäjien opintorahaa koskevan järjestelmän kehittämiseksi. MTK-Etelä-Savo, MTK-Keski-Suomi, MTK-Pohjois-Karjala ja MTK-Pohjois-Savo ovat laatineet yhteisen lausunnon. Yhteinen kannanotto on lisäksi annettu ProAgria Pohjois-Karjalan, Pohjois-Karjalan Aikuisopiston, Pohjois-Karjalan ammattiopiston Kiteen sekä MTK Pohjois-Karjalan kesken Pohjois-Karjalan TE-keskuksen opintorahakäsittelijän pyynnöstä. Kyseinen lausunto on käsitelty TE-keskuksia koskevassa osiossa, koska on ollut liitteenä Pohjois-Karjalan TE-keskuksen lausunnossa (4.2.5).

MTK toteaa, että opintorahajärjestelmän huono toimivuus on tiedetty pitkään. Toimivuus on ollut esillä valtion ja tuottajajärjestöjen kansallisia tukia koskevissa keskusteluissa. Yhä vähentyvä opintorahan käyttö ei vastaa maatalousyrittäjien lisääntyntä koulutustarvetta. Maatalouden rakennekehityksen muuttuminen edellyttää yrittäjä- ja johtamistaitojen tason nostamista tiloilla. Osaamisen tasoa voidaan nostaa koulutusta lisäämällä. Vähäiseen käyttöön vaikuttavina tekijöinä mainitaan muun muassa tarvetta vastaamaton koulutustarjonta, koulutuksen ajallinen

sopimattomuus maatalousyrittäjille ja opintorahan ehtojen sopimattomuus maatalousyrittäjien käytännön tarpeisiin. Tiukat opintoraha-asetuksen ehdot vievät hyvältäkin koulutukselta koulutettavat, jos koulutukseen halukas ei täytä asetettuja ehtoja. Tärkeää olisi ehtojen yksinkertaistaminen ja järjestelmän pysyminen nimenomaan maatalousyrittäjiä tukevana järjestelmänä. Opintorahan suuruus on pieni, mutta tärkeä elementti maatilayrittäjien pitäessä huolta ammattitaidon ja osaamisen tasostaan koulutuksissa. Sen osalta pitäisi miettiä mahdollisuutta tarkistaa opintorahan suuruus vaikka vuosittain, esimerkiksi asetuksen muodossa. Tuottajajärjestöjen lausunnoista Keskusliitto odottaa saavansa lisätietoa alueellisista näkemyksistä ja käytännön parannusehdotuksia opintorahajärjestelmään. Tarjolla olleiden koulutusten laadullinen, riittävä tai tavoitettavuuden taso ei ole ollut Keskusliiton tiedossa. Tietoa ei ollut näiden edellä mainittujen asioiden vaikutuksesta viljelijöihin kiinnostua hankkimaan koulutusta. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

MTK kiinnittää huomiota siihen, että tilakoon kasvu vähentää tilojen lukumäärää, mutta samalla myös tiloilla työskentelevien että maatalousyrittäjien opintorahaa hakevien määrää. Kasvanut työmäärä sitoo tekijänsä tilalle ja koulutukseen käytettävä aikakin on pienempi. Liiketalouden osaaminen ja johtamistaidot ovat vaatimuksia tämän päivän maataloilla kasvaneiden tilakokojen ja tuotantorakennusinvestointien myötä. Laadullisten ja räätälöityjen, nimenomaan liiketaloudellisten ja maatilayrityksen johtamiseen liittyvien, koulutuksien määrää on lisättävä. Eikä huomiotta sovi jättää myöskään tuotemarkkinoihin liittyviä asioita ja niitä koskevia koulutuksia. Yhä enemmän tulisi myös hyödyntää tietotekniikkaa koulutuksen järjestämisessä. Se voisi edistää muun muassa suurten kotieläintilojen yrittäjien mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

MTK- Etelä-Savo, MTK- Keski-Suomi, MTK- Pohjois-Karjala ja MTK- Pohjois-Savo ovat tuoneet esiin pitkien välimatkojen aiheuttamat ongelmat koulutuksiin osallistumisissa. Pitkät matkat vievät paljon aikaa ja eläinten tarvitsema hoito rajoittaa ajan käyttöä muuhun toimintaan. Seudullisesti ja maakunnallisesti toteutetut sekä kuuden tunnin koulutuspäivät kotieläintalouksille ovat haasteellisia. Lyhyempi, neljän oppitunnin päivä, ja mahdollisuus päivittäisen tuntimäärän vaihteluun opintokokonaisuuden sisällä voisi toimia paremmin. Opintorahan haku sähköisenä, netin

kautta, olisi mahdollistettava. Internetin kautta toiminta on jo normaalia palvelumuotoa myös maatalousyrittäjien asioissa. (Lausunto maaseutuyrittäjien opintorahasta, 2009.)

MTK Häme on antanut lausunnon maatalousyrittäjien opintorahan kehittämistarpeista. Maatalouden muutosvauhti on nopeaa ja koulutusta tiloilla tarvitaan, koska uutta on opittava jatkuvasti. Opintorahan myöntämiseen kohdistuva byrokratia nähdään yhdeksi esteeksi opintorahan hakemiselle. Myös opintorahan suuruus on alhainen muuhun kustannuskehitykseen suhteutettuna. Opintorahan tilakohtaisuus mahdollistaisi paremmin osallistumisen koulutukseen tiloilta lähinnä henkilön, jolle koulutus parhaiten soveltuisi. Verkossa toimimista, sähköistä hakemista ja opintopäivien seurantaan toivotaan käyttöön otettavaksi. Olisi luotava järjestelmä, jonne kouluttaja ilmoittaa koulutuspäivät ja tilatunnukset. Tarvittavien koulutuspäivien kerryttyä, hakija lähettää hakemuksen sähköisessä muodossa, jonka maksaja edelleen tarkastaa kouluttajan tiedon pohjalta. Joustavuus lisääntyy ja virhemarginaalit pienevät. Oppimista tapahtuu monenlaisissa tilaisuuksissa, tapahtumissa ja ympäristöissä, ei pelkästään varsinaisissa koulutuksissa. Väljyyttä opintorahan saannin mukaisiin koulutuksiin, joustavuutta sekä asiakasta paremmin huomioivaa järjestelmää halutaan. Opintorahaa tarvitaan, mutta nykyinen opintorahajärjestelmä ei palvele tämän päivän maatilayrittäjiä. (Maatalousyrittäjien opintoraha kaipaa kohennusta, 2009.)

MTK Kainuun lausunto on annettu 28.4.2009. Nykyinen byrokratia opintorahajärjestelmässä on liian suuri siihen mitä opintorahana saadaan. Johtokunnan kehittämissuosituksissa on neljä asiakohtaa, joilla nähdään edistettävän opintorahajärjestelmää. TE-keskukset maksaisivat opintorahan kerran tai kaksi vuodessa kouluttajalta saadun osallistujalistan mukaisesti sekä tarkistaisivat hakijan perusedellytykset. Opintoraha haettaisiin koulutuksen päätyttyä, hakumahdollisuus netin kautta ja viiden päivän koulutusvaatimus poistetaan. Sähköinen haku nopeuttaa toimintaa, kun haku voidaan tehdä heti koulutuksen päätyttyä. Tutkintoon johtava koulutus tulisi olla opintorahajärjestelmässä mukana, koska aikuisopintotuen saanti ei ole helppoa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Lausunnoista voidaan todeta, että koulutusta tiloilla tarvitaan, mutta koulutustarjontaa ei tällä hetkellä välttämättä vastaa maatalojen tarpeita. Tarjolla tulisi olla yhä enemmän tilojen arkea, ajankäyttöä ja työtilannetta huomioivaa koulutusta. Muutosta halutaan esimerkiksi koulutuspäivien pituutta, 6 oppituntia, ja niiden lukumääriä, 5 koulutuspäivää, koskeviin vaatimuksiin. Koulutusta koskien niin liiketaloutta kuin johtamistaitoja tulisi tarjota, kun tilakokojen kasvu on tuonut mukanaan tiloille ulkopuolista työvoimaa sekä riskien hallinnan vaatimusta suurten investointien myötä. Maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmä halutaan nähdä edelleen nimenomaan viljelijää palvelevana järjestelmänä. Tietotekniikan hyödyntämistä, niin opintorahan hakemisessa kuin muutoinkin koulutuksen toteuttamisessa, halutaan edistettävän ja täten mahdollistaa pitkien välimatkojen takana olevien sekä suurten eläintilojen maatalousyrittäjien mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin. Opintorahan suuruutta tulisi miettiä. Ollut pitkään samana eikä se vastaa nykyistä kustannustasoa. Samoin kuin tilakohtaista myöntämistä, joka palvelisi paremmin osallistumista koulutukseen henkilön, jolle koulutus parhaiten sopii.

4.2.4 NSP

NSP, Uudenmaan ruotsinkielinen tuottajaliitto, on antanut julkilausumansa 30.4.2009 maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmän kehittämiseksi. Kehittämistarvetta nykyisessä opintorahasysteemissä on, mutta myös tulevaisuudessa maatalousyrittäjien opintorahalla on tärkeä rooli ja se on yhtenä osa-alueena aikuis-koulutuksessa. Ministeriön, aikuiskoulutusta tarjoavien oppilaitosten sekä alan asiantuntijoiden kehitys- ja koulutustoiminnan tulisi tutkia mahdollisuuksia kehittää opintorahan käyttöä ja lisätä tietoa maatalousyrittäjien opintorahasta. Ongelmana on ollut, että maatalousyrittäjät eivät tunne opintorahajärjestelmää ja sen ehtoja sekä vaatimuksia maatalousyrittäjille ja koulutuksille. Lisäksi ei ole ollut täysin selvää miten opintorahaa tulisi hakea. Kurssinjärjestäjät voisivat koordinoida opintorahan hakemista tai itse viljelijät olla riittävän aktiivisia asiassa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

NSP toteaa julkilausumassaan, että järjestelmässä on tiettyä joustamattomuutta ja sääntöjen tulkintaa. Opintokokonaisuus voi muodostua yhdestä tai useammasta koulutuksesta, joissa on sama koulutuksenjärjestäjä. Jos koulutuksen järjestäjiä on useita, opintokokonaisuudeksi voidaan katsoa saman aihealueen muodostavat koulutukset ja yhden järjestäjästä tulee olla vastuullinen koulutuksen järjestäjä. On tapauksia, joissa on tulkittu siten, että koulutuspäivien ja -tuntien minimimäärä on saavutettava saman koulutuksen yhdestä kurssista. Saman aihealueen, esimerkiksi talouden, eri koulutuspäivistä tulisi itse voida muodostaa opintokokonaisuus, joka täyttää opintorahaa koskevan vaatimuksen. Lyhyet, 1-5 päivän, kurssit ovat tänä päivänä viljelijöiden täydennyskoulutuksen toteuttamismuotoja. Vuoden aikana osallistutaan useampaan, saman aihealueen kursseihin, jotka yhdessä muodostavat vähintään viisi koulutuspäivää. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

4.2.5 TE-keskukset

TE-keskukset ovat myös kommentoineet pyydetyn lausunnon mukaisesti opintorahajärjestelmän kehittämistä koskevia asiakohtia.

Etelä-Savon TE-keskus esittää muutosta opintorahan hakemismenettelyyn. Opintorahaa haettaisiin jatkuvana hakuna tai yhtenä hakuna joulukuussa, 15.12 tai 30.12. Jatkuvan haun menetelmän toteutus siten, että lyhyistä koulutuksista voisi opintorahan hakea koulutuksen päätyttyä. Seuraavalle vuodelle jatkuvista opinnoista opintoraha haettaisiin taas siten, että vuoden vaihtuessa edellisen vuoden opinnot haetaan omana kokonaisuutena ja sitä seuraavan vuoden opinnot omana kokonaisuutena. Eli nykyisen asetuksen mukainen selvitys vaihe vuoden vaihteen jälkeen monivuotisissa koulutuksissa jätettäisiin pois ja opintorahaa haettaisiin vuosittain. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Kaakkois-Suomen TE-keskus esittää opintorahan maksamista useamman vuoden koulutuksissa vuosittain sekä kalenterivuoden aikana hyväksyttävää enimmäismäärää koulutuspäivistä, 57 koulutuspäivää, korottamista. Lisäksi olisi opintokokonaisuus määritelmää selkeytettävä sekä mahdollisesti poistaa se kokonaan,

jotta opintomäärältään pienemmätkin koulutukset voitaisiin huomioida opintorahan maksatuksissa. Selvitysvaihe kalenterivuoden vaihtuessa edellisen vuoden opinnoista on turha, koska se lisää vain byrokratiaa. Kevennystä selvitykseen tai kokonaan sen poistamista esitetään opintorahajärjestelmän keventämiseksi. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Kainuun TE-keskus esittää yläikärajan nostamista 65 vuoteen. Nykyinen asetus mahdollistaa opintorahan myöntämisen enintään 60-vuotiaalle. Opintorahan saamisen rajoituksista tulisi jättää pois äitiys- tai vanhempainlomajakso sekä asumislisää koskeva rajoitus. Rajoituksia on muutoinkin liikaa. Ammatillisista koulutusta koskeva tieto on osin vanhentunutta. Lähipäivät joissakin ammattikorkeakoulujen tarjoamissa, tutkinto nimellä, kulkevissa koulutuksissa tulisi hyväksyä opintorahan piiriin. Opintokokonaisuutta koskeva pykälä, 8 §, on poistettava kokonaan kuten myös koulutuksen pituutta koskevat rajoitukset. Ainakin silloin, jos hakija ei saa muualta tukea ja koulutusta tarvitaan tilanpidossa. Myös opintomatkat hyväksyttävä, jos niistä on todellista hyötyä. Ulkomaille suuntautuvien matkojen matkaan kuuluva aika jätetään huomioimatta. Selvitysvaihe opintorahan hakemisessa on poistettava. Hakemus jätettäisiin viimeistään 60 päivän kuluttua, kun koulutus on päätynyt. Vaihtoehtona on opintopäivien kerääminen opintokorttiin vuoden aikana ja opintoraha haettaisiin seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Muina havaintoina opintorahan myöntämisen edellytyksistä on tuotu esiin muun muassa maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen tarve, muuttuneiden opiskelutapojen ja netin kautta tapahtuvan opiskelun huomiointi sekä työssä oppiminen. Joidenkin elinkeinoharjoittajien pinta-ala jää alle vaaditun, jotta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen saa. Tämä tarkoittaa samalla maatalousyrittäjien opintorahan ulkopuolelle jäämistä. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Keski-Suomen TE-keskuksen ehdotuksina ovat ennakkotiedon hakemisen poistaminen, opintorahan suuruuden tarkistaminen sekä opintokokonaisuuden keston selkeyttäminen. Hakijoilla on ollut mahdollisuus hakea ennakkotietoa siitä, ovatko opinnot opintorahaan oikeuttavia. Ennakkotiedon hakemiselle ei nähdä tarvetta, koska määrärahaa opintorahan myöntämiselle on ollut riittävästi. Opintokokonaisuuksia on tarjolla yhden ja kahden vuoden aikana. Näistä kokonaisuuksista maa-

talousyrittäjät kokoavat itselle parhaiten soveltuvat asiakokonaisuudet. Nyt voimassa olevan asetuksen mukaan sallitaan alle 8 kuukautta kestävä opintokokonaisuus. Opintorahan suuruutta tulee tarkastella, koska ollut pitkään nykyisellä tasollaan. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pirkanmaan TE-keskus on tuonut esiin kommentissaan tiloilla ulkopuolisen työvoiman aseman myönnettäessä opintorahaa. Ulkopuolista työvoimaa on tiloilla ja myös heidän koulutuksensa tarve tulisi huomioida opintorahajärjestelmässä isäntien ja emäntien ohella. Opintorahan myöntäminen ja hakeminen tulisi liittää saman asetuksen alle sekä asetuksen opintokokonaisuutta (8 §) ja koulutukseen käytettävää aikaa (9 §) tulisi selkeyttää. Monivuotisen opiskelun edellyttämä selvitys on tarpeeton ja työllistävä. Tuen maksaminen tulisi olla mahdollista koulutuksessa olleen tuen hakijan tilille, ei vain tilan tilille. Opintorahaa haetaan viimeistään 60 päivän kuluessa koulutuksen päättymisestä, mutta haku aika voisi olla lyhyempikin. Haku käytännössä ajoittuu useimmiten viimeisiin hakupäiviin. Vuoden vaihteen päätöksentekoon vaikuttava maksukatko on liian pitkä, sen tulisi olla lyhyempi. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjanmaan TE-keskuksen muutosehdotukset opintorahajärjestelmään koskevat opintorahan myöntämisen edellytyksiä, tukikelpoista koulutusta, opintokokonaisuutta, koulutukseen käytettävää aikaa, opintorahan määrää, opintorahan hakemista ja opintorahahakemuslomaketta. Vaatimuksena oleva maatalousyrittäjille tarkoitettu eläkevakuutus jättää opintorahan ulkopuolelle elinkeinoharjoittajia, esimerkiksi kasvihuone- ja turkistarhauksen harjoittajia. Muut maatalouden tuet, joita myönnetään maaseutu- ja energiavastuualueella, koskevat myös edellä mainittuja elinkeinoharjoittajia. Tilatunnus tulisi olla opintorahan tukikelpoisuuden perusta sekä yläikärajaa tulisi nostaa 65 vuoteen. Näin noudateltaisiin muiden maataloustukien tasoa yläikärajassa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Tukikelpoinen koulutus tulisi täytyä jo pienemmästä määrästä kuin viidestä koulutuspäivästä ja koulutuspäivän pituus tulisi olla alle 6 oppituntia. Intensiiviset ja tehokkaammat koulutukset ovat lyhentäneet koulutuksien kokonaisaikoja, joten tämän tulisi näkyä maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmässä. Muutoinkin tilojen

nykyinen monimuotoinen toiminta pitäisi huomioida paremmin. Rajoituksia opintokokonaisuuden hankkimisessa ei tulisi olla. Opintorahan suuruus ollut muuttumaton aina vuodesta 2002 lähtien. Sitä olisi korotettava. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Opintorahan selvitysvaihe nähdään myös Pohjanmaan TE-keskuksessa hankalana. Hankaluutta se tuo myös kirjaamoon, jossa tulevat hakemukset merkitään diaariin ja jokainen hakemus saa oman numeronsa. Opintorahaa koskeva selvitys ja sen jälkeen vielä tuleva hakemuslomake tulisi merkitä saman diaarinumeron alle. Tässä on ollut epäselvyyksiä niin kirjaamossa, hakijoilla kuin kouluttajilla, koska hakemuslomake on kummassakin tapauksessa ollut sama. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjanmaan TE-keskuksen muutosehdotuksessa kommentoidaan vielä muita hakuprosessiin vaikuttavia tekijöitä. Ennen uuden opintoraha-asetuksen voimaantuloa toivotaan hakemuslomakeluonnoksesta voitavan antaa palautetta ja ottaa osaa työstämisvaiheeseen. Muita kommentteja itse hakuprosessiin on esitetty, että hallinto voisi tehdä ja tulostaa päätöksiä heti siinä vaiheessa, kun opintorahaa koskevat määrärahat on vuodelle määritelty. Eli tekninen toteuttaminen tulee mennä käsi kädessä vuosittaisen määrärahan myöntämisen kanssa. Voimassa olevat hakemusasiakirjat tulisi olla saatavissa MMM:n sekä Mavin sivuilta samoin kuin ohjeet ja esitteet opintorahasta. Ohjeita ja esitteitä voisi hyödyntää koulutustilaisuuksissa ja ne edistäisivät opintorahakäsittelijöiden toimintaa yhtenäisemmäksi. Opintokirja opiskelijalle opintosuorituksia varten on myös ehdotuksena. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjois-Karjalan TE-keskus on myös jättänyt lausuntonsa opintorahajärjestelmän kehittämisestä. Opintorahan hakijaa koskeva ikäraja tulisi nostaa nykyisestä 60 ikävuodesta enintään 65 ikävuoteen. Opintorahan määrä kalenterivuotta kohti on enintään 57 koulutuspäivää. Myös Pohjois-Karjalassa halutaan selvyyttä siihen, mistä edellä mainittu luku on asetukseen otettu. Sama asia on nostettu esiin muun muassa Kaakkois-Suomen TE-keskuksen lausunnossa. Selvyyttä metsäpuolen opintojen tukikelpoisuudesta asetuksen mukaisena kysytään. Opintomatkapäivien

tukikelpoisuuden toivottaisiin täyttyvän vähintään neljän tunnin perehtymisellä matkakohteeseen tai opetuksella matkakohteessa sijaitsevilla koulutustiloilla. Lisäksi matkasta laadittaisiin raportti tai muu luotettava selvitys. Verkko-opiskelu nykymuotoisena koulutusmuotona tulisi uudessa asetuksessa selkeyttää. Opintorahahakemus tulisi jättää kirjallisesti TE-keskukseen, jonka alueella hakijan omistama tai hallitsema maatalouskeskus on. Maaseutuelinkeinoviranomainen hakemuksen vastaanottajana tulisi jättää pois, jotta välttyttäisiin hakemusten myöhästymisiin liittyviltä ongelmilta. Organisaatiomuutoksen aiheuttama TE-keskuksen nimimuutos kuten 1.1.2010 tulevat muutokset tulee huomioida uudessa asetuksessa. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjois-Karjalan TE-keskuksen lausunnon liitteenä on tehdyn pyynnön johdosta yhteinen lausunto Pohjois-Karjalan ProAgrialta, Aikuisopistolta, Ammattiopistolta sekä MTK:lta. Ne ovat halunneet kiinnitettävän huomiota 6 tunnin opintopäivän pituuteen. Karjatiloilta koulutuksiin osallistuminen on usein kiinni lomittajan saamisesta tilalle koulutuksen ajaksi. Koulutuksesta on tiedettävä hyvissä ajoin, jotta lomittaja ehditään varata ja myös tilalle saada. Pitkät matkat koulutuspaikalle ovat aikaa vieviä ja niistä aiheutuu myös kustannuksia, kun usein koulutukset ovat maa- tai seutukunnallista koulutusta. Esityksenä on, että opintorahaan oikeuttava opintokokonaisuus voitaisiin koota ajallisesti eripituisista opintopäivistä, useammasta koulutustilaisuudesta ja yksittäisistä osallistumistunneista. Koulutukseen osallistumisesta annettaisiin todistus, jolla varmennettaisiin osallistuminen koulutukseen. 4 tunnin koulutuspäivän tulisi riittää opintorahaan oikeuttavaksi. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus toivoo huomioitavan nykymuotoisen koulutuksen muodot, moni muoto- ja verkko-opinnot, sekä opintomatkat kotimaassa että ulkomailla opintorahaa myönnettäessä. Ohjeet tukikelpoisuuden täyttymiseen sekä etäopintojen että verkko-opiskelun valvomiseen tai todentamiseen tarvitsevat selvittämistä. Erityisesti opintomatkien ammatillisuuden tasosta olisi huolehdittava, kuin muutoinkin ammatillisuuden taso koulutuksissa tulee säilyä. Opintovaatimuksen tulisi täyttyä jo kolme päivää kestäväillä opinnoilla. Näin niin sanotut viikonlop-

pukurssit tulisivat huomioiduksi opintorahaa myönnettäessä. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Myös Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus ottaa kantaa opintorahan hakemiseen liittyvään selvitykseen monivuotisissa koulutuksissa. Selvityksen jättämisen vaatimus on poistettava ja vuosittainen opintorahan hakeminen tulisi olla mahdollista monivuotisissa koulutuksissa. Päätöksenteossa käytettävä tukisovellusjärjestelmä tarvitsee kehittämistä. Myös kahden vuoden jälkeen hakijan opintorahahakemus tulisi olla avoinna tukisovelluksessa. Nykyinen järjestelmä sulkee hakijan hakemuksen, kun kaksi vuotta on kulunut hakemuksen palauttamisesta. Myöntämiseen liittyvä muutostoive on, että myöntöpäätöksen saisi järjestelmästä ennen tuen maksua. Manner-Suomen maaseutuohjelman mukaiset koulutushankkeet tulisi yhteen sovittaa maatalousyrittäjien opintorahan myöntämisen kanssa. Se edistäisi opintorahan käyttöä. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen Ylivieskan palvelupiste haluaa selvyyttä verkko-opintojen käsittelyyn, niiden valvonnan tason vaatimukseen sekä tietoa siitä, että oikeuttavatko verkko-opinnot opintorahaan. Myös Ylivieskan palvelupisteen opintorahakäsittelijän kommentissa on esitetty hakemiseen liittyvän selvitysvaiheen jättämistä pois. Vuosittainen haku nähdään hyväksi vaihtoehdoksi. Selvyyttä opinto- ja messumatkoihin suhtautumisessa tulisi lisätä. Lisäksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen pakollisuutta kyseenalaistetaan sekä tuodaan esiin erilaisten hankkeiden vaikutusta opintorahan myöntämisessä. Metsätilan asema opintorahan myöntämisessä tulisi selventää, jos tarjotaan esimerkiksi metsäpuolen koulutuksia. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Pohjois-Savon TE-keskus haluaisi selkeyttää opintokokonaisuuden määritelmää. Opintorahaa on haettu yksittäisistä koulutuspäivistä, ei niinkään kokonaisuuksista. Viiden päivän koulutusvaatimusta ehdotetaan muutettavaksi kolmen päivän opintokokonaisuudeksi. Sillä ehkä voitaisiin selkeyttää opintokokonaisuuden määritelmääkin. Kuuden oppitunnin koulutuspäivä on hyvä, sisältäen kahvi- ja ruokatauon. Hakemisjärjestelmää on yksinkertaistettava, jotta päästään eroon nyt sekavasta hakemus-, selvitysjärjestelmästä. Kalenterivuositain tapahtuva hakeminen voisi

selkeyttää tilannetta hakemisen osalta. Jos koulutus koskee useampaa vuotta, edellisen vuoden opinnoista opintoraha haettaisiin seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Muutoin hakemuksen jättäminen 60 päivän sisällä koetaan hyväksi. Yhden hakemuksen periaatteella järjestelmä on joustava ja asiakaslähtöinen. Tähän ei odotetakaan muutoksia. (MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009.)

Yhteenvetona TE-keskusten kommentteista on todettava, että ylivoimaisesti eniten toivotaan muutosta opintorahan hakemista koskevaan menettelyyn, kun koulutus jakautuu useammalle vuodelle. Hakemista koskevan opintoraha-asetuksen n:o 619/2002 2 §:n edellyttämä selvityksen jättäminen edellisen vuoden opinnoista vuoden vaihteen jälkeen halutaan poistettavaksi. Se on käytännössä ollut erittäin sekava ja työläs vaatimus niin hakijoille kuin hallinnollekin. Opintorahan tulisi voida maksaa kalenterivuositain monivuotisissa koulutuksissa. Toinen merkittävä esiin nouseva muutoksen kohde on opintokokonaisuutta koskeva määritelmä ja sen kesto. Kuinka nykymuotoiset opiskelumuodot, verkko-opinnot, etäpäivät ja opintomatkat huomioidaan opintokokonaisuuksissa ja sen täyttymisessä? Lisäksi opintokokonaisuuden edellytyksenä oleva viiden päivän koulutusvaatimus sekä kuuden oppitunnin vaatimus koulutuspäivää kohti tulisi alentaa. Nykymuotoiset ja eri tavoin toteutetut tiiviit koulutuskokonaisuudet ovat lyhentäneet koulutuspäivien pituuksia ja kestoa. Tämä tulisi ottaa huomioon opintorahan myöntämisen ja koulutuksen tukikelpoisuuden edellytyksinä olevia vaatimuksia mietittäessä. Lomituspalveluilla ja niiden toimivuudella on myös merkitystä mahdollisuuteen ottaa osaa koulutukseen. Esiin on nostettu myös kalenterivuotta koskeva koulutuspäivien maksimimäärä hakijaa kohti, 57 koulutuspäivää, ja sen alkuperä asetukseen ottamisesta.

Opintorahan suuruutta tulisi myös arvioida, koska on pysynyt pitkään samalla tasolla. Maanviljelijänä voidaan toimia yli 60-vuotiaana, joten yläikärajan nostoa ainakin 65-vuotiaaksi toivotaan. Näin voitaisiin tukea myös vanhempaa viljelijäväestöstä koulutukseen osallistumisissa ja oltaisiin samalla tasolla muiden maatalouteen liittyvien tukien kanssa. Lisäksi joidenkin TE-keskusten kommentteissa kyseenalaistetaan maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen pakollisuus opintorahaa myönnettäessä. Tämä tarkoittaa käytännössä joidenkin elinkeinoharjoittajien, kuten turkistarha- ja kasvihuoneharjoittajien, opintorahan ulkopuolelle jäämis-

tä. Vaikka muutoin maaseutu- ja energiavastuun alueen tarjoamat tuet ovat heidänkin haettavanaan muiden maatalousyrittäjien tavoin. Tilakohtaisuus opintorahan myöntämisessä, ulkopuolisen työvoiman huomiointi sekä maaseutuelinkeinoviranomaisen pois jättäminen hakemusten vastaanottajina olivat myös esitettyjen kommenttien joukossa.

5 OPINTORAHA-ASETUKSET 2010

Maatalousyrittäjien opintorahaa koskevat asetukset ovat uudistuneet vuonna 2010. Opintorahapäätökset tehdään 1.5.2010 jälkeen sen mukaisesti mitä valtioneuvoston asetuksessa n:o 247/2010 maatalousyrittäjien opintorahasta sekä MMM:n asetuksessa n:o 268/2010 maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta on määritelty.

Lisäksi on tammikuun 21. päivänä 2010 annettu valtioneuvoston asetus n:o 43, joka on tullut voimaan 27.1.2010. Sillä kumotaan aikaisemman opintoraha-asetuksen n:o 617/2002 12 §. 12 § on sisältänyt mahdollisuuden hakea ennakkotietoa koulutuksen tukikelpoisuudesta. Annetun asetuksen n:o 43 mukaan ennakkotietopäätöksen kohteena oleva opintokokonaisuus on suoritettava loppuun viimeistään 27.10.2010 mennessä. TE-keskusten muuttuminen vuoden 2010 alusta ELY-keskuksiksi on tullut huomioiduksi 21.1.2010 annetulla MMM:n asetuksella, asetus n:o 45/2010, jolla muutetaan opintorahan hakemista koskeva 2 §. Eli opintorahaa haetaan vuoden 2010 alusta kirjallisesti ELY-keskukselta.

Erikseen on 29.4.2010 annettu Mavin määräys, dnro 796/22/2010, Mavin määräyskokoelma n:o 42/10 maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta. Tämä määräys koskee opintorahan hakemista, kun koulutus on käyty kokonaan tai osittain 1. toukokuuta jälkeen. Se on TE-keskuksille ohjeistus hakemusten käsittelyä varten, kun uusi asetus tulee voimaan ja hakemuksia tulee vielä säädetyn hakuajan puitteissa, jolloin on sovellettava vielä vanhaa opintoraha-asetusta.

Ennen uuden opintoraha-asetuksen voimaantuloa TE-keskusten opintorahakäsittelijöille oli annettu tilaisuus kommentoida uutta opintoraha-asetusluonnosta keskustelutilaisuudessa Helsingissä. Luonnos oli lähetetty sähköpostitse ennakkoon opintorahakäsittelijöille tutustumista varten. Keskustelutilaisuudessa olivat mukana myös Mavin ja MMM:n edustajat.

Tässä opinnäytetyössäni tuon esiin uudesta opintoraha-asetuksesta kohtia, jotka ovat muuttuneet tai ovat sisällöltään sellaisia, jotka ovat merkittävimpiä muutoksia.

5.1 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta

Maatalousyrittäjien opintorahaa koskeva asetus n:o 247/2010 on annettu Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 2010. Asetuksessa on pykälää yhteensä 10 kappaletta.

Määritelmät pykälässä on entiseen verraten tuotu esiin enemmän opintokokonaisuuden määritelmää. Lisäksi vähämerkityksinen tuki, viitekausi sekä yritys ovat uusia määritelmiä entiseen asetukseen verrattuna. Uusi asetus antaa opintokokonaisuudelle määritelmän koulutusjaksosta, jossa on esitettyä opintokokonaisuuden tavoitteet, käsiteltävä asiakokonaisuus, laajuus oppitunteina, opetuksen ja harjoitustöiden määrä sekä vaadittavat suoritukset. TE-keskusten lausunnoissa olikin toiveita siitä, että opintokokonaisuuden määritelmää tuotaisiin paremmin esiin. (A 8.4.2010/247, 2 §.)

Maatalousyrittäjien opintoraha on nyt vähämerkityksistä tukea, de minimis-tukea. Viitekausi on verovuosi, jolloin vähämerkitykselliset tuet myönnetään sekä kaksi edeltävää verovuotta. Yritys on itsenäisen maatilän tunnusmerkit niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti omaava maatila tai komission asetuksessa N:o 1535/2007 tarkoitettu yritys. (Valtioneuvoston asetus n:o 213/2007; Komission asetus EY N:o 1535/2007; A 8.4.2010/247, 2 §.)

Opintorahan myöntämisen edellytyksistä määriteltäessä on nostettu esiin opintorahan myöntämisen mahdollisuus toiminnan harjoittajalle, jonka toiminta on määriteltä kansallisista tuista annetun lain 1559/2001 2 §:n 14 kohdassa. Näin uusi asetus korostaa nimenomaan maatalouden harjoittamista ja harjoittajaa opintorahan myöntämisen edellytyksiä mietittäessä. Kommentteissa ja lausunnoissa oli myös toiveita siitä, että opintoraha pysyisi nimenomaan viljelijöitä palvelevana ja tukevana järjestelmänä. (A 8.4.2010/247, 3 §.)

Kansallisista tuista annettu laki määrittelee maatalouden maatilalla tapahtuvaksi maatalous-, puutarha-, ja energiakasvien viljelyksi, kotieläintuotteiden tuotannoksi, tuotantoeläinten pidoksi, hevostalouden, porotalouden, mehiläistalouden, kesän-

noinnin sekä viljelemättömän pellon säilyttämistä hoidettuna Euroopan Unionin asetusten mukaisesti. (Liiten, 2010.)

Maatalouden toiminnan harjoittajan on otettava eläkevakuutus, joka on määritelty maatalousyrittäjien eläkelain 1280/2006 10 §:ssä. Tämä pykälä velvoittaa maatalousyrittäjän ottamaan vakuutuksen Melasta, kun hän aloittaa maatalousyrittäjätoiminnan. Vakuutus on otettava puolen vuoden sisällä toiminnan aloittamisesta. Vakuutus otetaan vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten, kuin se on laissa säädetty. Samalla maatalousyrittäjä liitetään maatalousyrittäjien ryhmähenkivakuutukseen. (Maatalousyrittäjien eläkelaki 1280/2006 1 §; 10 §.)

Edelleen ne, jotka ovat hankkimassa maatalouden investointitukeen ja nuoren viljelijän aloitustukeen liittyvää ammattitaitovaatimusta, voivat poiketa eläkevakuutuksen ottamisesta, kun tilanpitoa ei ole vielä aloitettu. Asetuksen numero, vuosi ja pykälän kohta on muutettu vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. (A 8.4.2010/247, 3 §.)

Maatalousyrittäjien opintoraha on nyt vähämerkityksellistä tukea, de minimis-tukea. Viitekaudella eli tuen myöntövuoden verovuotena ja kahtena edellisenä verovuotena vähämerkityksinen tuki ei saa ylittää maataloustuotteiden tuotannon alalla 7 500 €:a yritystä kohti. Tukea voi saada yhteensä kaikki de minimis-tuet huomioiden enintään 200 000 € kolmen verovuoden aikana. Opintoraha on myönnetty komission asetuksen mukaisena, kun tuen maksamisesta on Mavilta saatu maksulupa. (Komission asetus EY N:o 1998/2006 2 art. 2 kohta; A 8.4.2010/247, 4 §.)

Koulutuksen tukikelpoisuus täyttyy, jos opintokokonaisuudessa on vähintään kolme koulutuspäivää aikaisemmin vaaditun viiden koulutuspäivän sijasta. Tähän toivottiinkin muutosta. Edelleen koulutuksen on oltava julkisen valvonnan alaista ammatillista koulutusta. Julkisen valvonnan alaista koulutusta on koulutus, jota valvotaan opetusviranomaisten tai oman alan viranomaisten taholta, valtion tuke- ma koulutus tai koulutus, jota yleisavustusta saavat yhteisöt järjestävät. Näistä yleisavustusta saavista yhteisöistä on tarkemmin selvitetty valtionavustuslain

688/2001 5 §:n 2 momentissa. Esimerkkinä valtionavustusta saavasta yhteisöstä on ProAgria. (A 8.4.2010/247, 5 §.)

Tukikelpoisen koulutuksen tulee olla myös ammatillista koulutusta. Ammatilliseksi koulutukseksi katsotaan maatalouden koulutukset, jotka kehittävät hakijan ammatitaitoa sekä koulutukset, jotka voidaan katsoa hakijan maatalouden monipuolistamiseen tai muuhun kehittämiseen liittyväksi. Maatalouden ohella voidaan harjoittaa yritystoimintaa tai ainakin suunnitella harjoitettavaksi. Myös niihin liittyvät koulutukset voidaan katsoa täyttävän ammatillisen koulutuksen tukikelpoisuuden vaatimuksen. Koulutus voi olla myös maatalouden ulkopuoliseen ansiotoimintaan liittyvää koulutusta. Mutta sen on oltava ammatillista sekä tuettava tilalla harjoitettavaa maataloutta tai sen yhteydessä harjoitettavaa muuta yritystoimintaa, jotta tukikelpoisuus täyttyy. (A 8.4.2010/247, 6 §.)

Asetuksessa on selvitetty ne koulutukset, jotka eivät ole tukikelpoista ammatillista koulutusta. Aikaisemmin peruskoulu, lukiokoulutus, yliopisto-opinnot tai ammattikorkeakouluopinnot tutkintoon johtavina olivat jo opintorahan ulkopuolella. Edellä mainittujen koulutuksien kohdalla tilanne muuttui uudessa asetuksessa ainoastaan siltä osin, että jos peruskoulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä, opintorahaa voidaan myöntää. Tutkintoon johtavat koulutukset ovat myös koulutuksia, joihin ei voida myöntää tukea. Näitä koulutuksia ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Päätöksen teossa on kuitenkin huomioitava edellä mainittuihin tutkintoihin annetut lait ja niissä määritelmät tutkinnoista. (A 8.4.2010/247, 6 §.)

Uusi asetuksessa mainittu tuen ulkopuolelle jäävä koulutus on tilaneuvontajärjestelmään liittyvä koulutus. Koulutuksesta on säädetty tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa 557/2005 ja sen 18 a §. Viljelijät voivat saada neuvontaa tilanhoidossa Mavin hyväksymiltä järjestöiltä ja neuvojilta. Tilalla toteutettava neuvonta on maksullista. Neuvonta kohdistuu hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukseen, ympäristösäädöksiin, eläinten tunnistukseen ja rekisteröintiin, kasvinsuojeluaineisiin, elintarvikkeisiin, rehuihin sekä eläinten hyvinvointiin ja eläintauteihin. Ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen sekä eräiden muiden ym-

päristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvien tukien saannin edellytyksenä olevat koulutukset jäävät myös opintorahan ulkopuolelle. (A 8.4.2010/247, 6 §.)

Opintokokonaisuuteen ja koulutukseen käytettävä aika on muuttunut uudessa asetuksessa. Nyt opintokokonaisuus on hankittava 12 kuukauden ajanjakson aikana. Tukikelpoisuus täyttyy, jos koulutus muodostaa opintokokonaisuuden tai opintokokonaisuuksia, jotka annetaan yhdessä tai useammassa jaksossa. Useamman järjestäjän mukanaolo opintokokonaisuudessa edellyttää yhden koulutuksen järjestäjän toimimista vastuullisena. (A 8.4.2010/247, 7 §.)

Opintokokonaisuus muodostuu vähintään kolmesta koulutuspäivästä aikaisemman 5 koulutuspäivän sijasta. Tämä oli toivottu muutos monelta taholta. Yksi koulutuspäivä on 6 oppitunnin mittainen. Muutosta kuuden oppitunnin vaatimukseen toivottiin myös. Muutosta entiseen on se, että nyt tuo 6 oppituntia on mahdollista hankkia yhden tai useamman kalenteripäivän aikana. Tässä huomioidaan vähintään 4 oppitunnin päivät ja enintään hyväksytään 8 oppituntia kalenteripäivää kohti. Kalenteriviikko voi maksimissaan sisältää 30 oppituntia. (A 8.4.2010/247, 7 §.)

Opintomatkapäivät yksistään eivät oikeuta opintorahaan, vaan niiden tulee olla kiinteä osa koulutuksen opintokokonaisuutta sekä matkalla tulee olla mukana matkanjohtajana tai vastaavana koulutuksen järjestäjän edustaja. Tukikelpoisuus edellyttää lisäksi, että opetusta koulutustiloissa matkakohteessa tai yhteen tai useampaan matkakohteeseen perehtymistä on vähintään 4 oppituntia päivässä, aikaisemman 6 tunnin sijasta. Matka-aikoja oppituntien vaatimuksen täyttymistä laskettaessa ei huomioida. Tukikelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että opintomatkojen osuus yhdessä tai erikseen etäopintojen kanssa jää alle 50 % opintokokonaisuudesta. (A 8.4.2010/247, 8 §.)

Etäopintojen suoritusta on seurattava koulutuksen järjestäjän johdon ja valvonnan alaisuudessa. Aiemmin etäopintojen tukikelpoisuudesta edellytettiin kokopäiväistä opiskelua ja niistä aiheutuvia kustannuksia tai tulonmenetyksiä. Edellä kerrotut vaatimukset ovat jääneet uudesta asetuksesta pois. (A 8.4.2010/247, 8 §.) Aiemmin etäopintopäivien huomioiminen opintorahaa myöntäessä olikin hankalaa, kos-

ka keinoja todentaa aiheutuneita kustannuksia tai tulonmenetyksiä ei oikein ollut. Joten ainakin Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksessa tehdyt opintorahapäätökset ovat koskeneet lähinnä varsinaisia lähikoulutuspäiviä ja edellytykset täyttäviä opintomatkapäiviä.

Opintorahan määrässä on hieman muutosta. Uuden asetuksen mukaan opintorahaa voidaan myöntää nyt kaikilta koulutuspäiviltä 35 euroa aikaisemman 26 euron ja 35 euron sijasta. Koulutusmatkan pituus ja yöpymisen tarve koulutuspaikkakunnalla vaikuttivat aikaisemmin opintorahan suuruuteen, mutta nyt ne ovat jääneet pois. Opintorahan maksimimäärä on yhä 57 koulutuspäivää kalenterivuotta ja 5 koulutuspäivää kalenteriviikkoa kohti. Myös uudessa asetuksessa on luettelo niistä kalenteripäivistä, jolloin opintorahaa ei voi saada (liite 4). Tämä luettelo pitää sisälleen julkisista varoista maksettavia tukia, jotka estävät opintorahan saannin, jos opintojen aikana on myönnetty oikeus niitä saada. Esimerkkinä mainittakoon sairausvakuutuslain 1224/2004 mukainen päiväraha, aikuiskoulutustuesta annetun lain 1276/2000 mukainen etuus ja opintotukilain 65/1994 mukainen opintoraha tai asumislisä. (A 8.4.2010/247, 9 §.)

Maatalousyrittäjien opintorahasta annetun asetuksen 247/2010 viimeinen pykälä on voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Asetus on tullut voimaan 1.5.2010. Asetus on kumonnut aikaisemman 18.7.2002 annetun Valtioneuvoston asetuksen n:o 617/2002 siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. (A 8.4.2010/247, 10 §.)

5.2 Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta

MMM:n asetus n:o 268/2010 on annettu Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2010. Nyt opintorahaa on haettava tämän asetuksen mukaisesti.

Lain soveltamisala on maatalousyrittäjien opintorahan hakeminen. (A 14.4.2010/268, 1 §.) Opintorahahakemus on jätettävä kirjallisesti ELY-keskukseen, jonka alueella hakijan omistaman tai hallitseman maatilan talouskeskus sijaitsee. Nyt hakemus on jätettävissä myös asuinpaikkakunnan toimivaltaiselle ELY-

keskukselle, jos hakija ei ole vielä aloittanut maa- tai puutarhatalouden harjoittamista maatilalla. Esim. sukupolvenvaihdostilanteessa, jossa tila ei ole vielä uuden jatkajan hallinnassa. Joissakin opintorahajärjestelmän kehittämistä koskevissa kommentteissa toivottiin mahdollisuutta hakea opintorahaa sähköisenä, hyödyntäen nettiä, koska tiloilla tietotekniikka on lisääntynyt. Sähköisen asiointin kehittäminen sekä muut tuen toimeenpanotehtävät kuuluvat Mavin tehtäviin. Mavi määrää tuen hakuajat, hakulomakkeet ja hakuun liittyvät selvitykset. Mavin on huomioitava tuenhakua koskeva lainsäädäntö. (A 14.4.2010/268, 2 §.)

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset, on aikaisemman 18 päivänä heinäkuuta 2002 annetun MMM:n asetuksen n:o 619/2002 kumoaminen siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Asetuksen voimaantulo on 1.5.2010. Ennakkotiedon hakeminen koulutuksen tukikelpoisuudesta valtioneuvoston asetuksen n:o 617/2002 12 § mukaisesti on myös kumottu 21.1.2010 annetulla valtioneuvoston asetuksella n:o 43/2010. (A 14.4.2010/268, 3 §.)

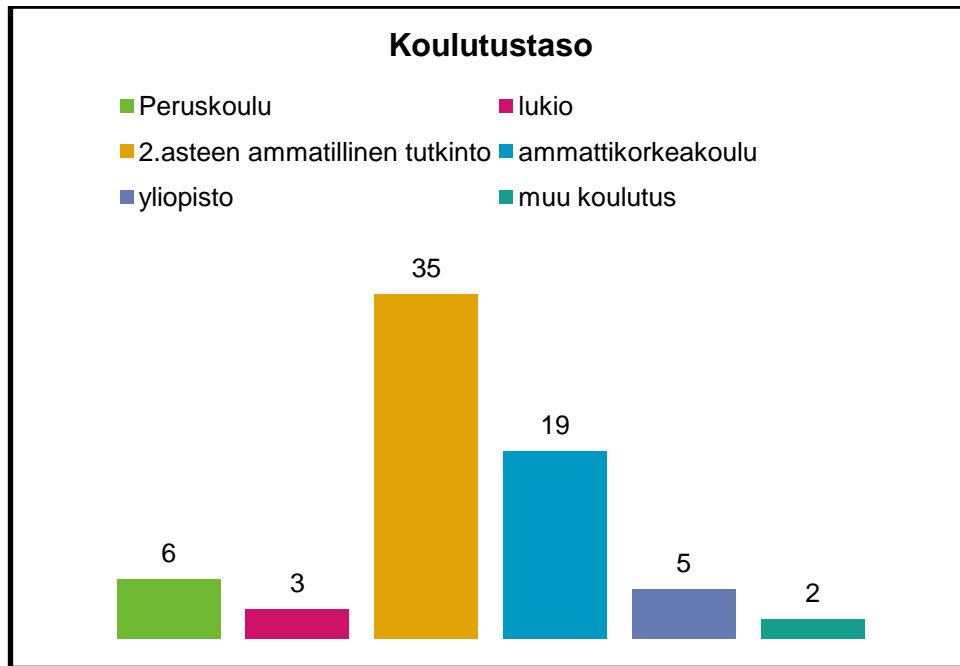
6 VILJELIJÄKYSELY

Olen lähettänyt Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksesta opintorahapäätöksen saaneille 175 viljelijälle kyselyn maatalousyrittäjien opintorahasta. Kyselyn palautti 70 viljelijää, joten vastausprosentiksi muodostui 40 %. Kysymyksiä oli kaikkiaan 8 kappaletta. Ensimmäinen kysymys liittyi viljelijöiden taustaan. Muut kysymykset koskivat opintorahan hakemista, tietoa sen hakemisesta, kehittämiskohteita hakemiseen sekä opintorahan päiväkohtaisen korvauksen riittävyyttä. Lisäksi oli mahdollisuus antaa muita kommentteja maatalousyrittäjien opintorahasta. Liite 5 on kyselylomake. Kyselyn tarkoituksena oli osaltaan löytää asiakohtia opintorahasta, jotka olisivat voineet olla vaikuttamassa sen käyttöön.

Kyselyn kohteena olevat olivat saaneet opintorahapäätöksen vuosina 2007–2010. Opintorahapäätös on ollut useinkin ainutkertainen asia. Muistikuvaa vielä useamman vuoden taakse oman koulutuksen kohdalta koskien tietoja opintorahasta, ei välttämättä olisi enää ollut. Joten katsoin tarpeettomaksi lähestyä enää vuotta 2007 aikaisemmin opintorahaa saaneita.

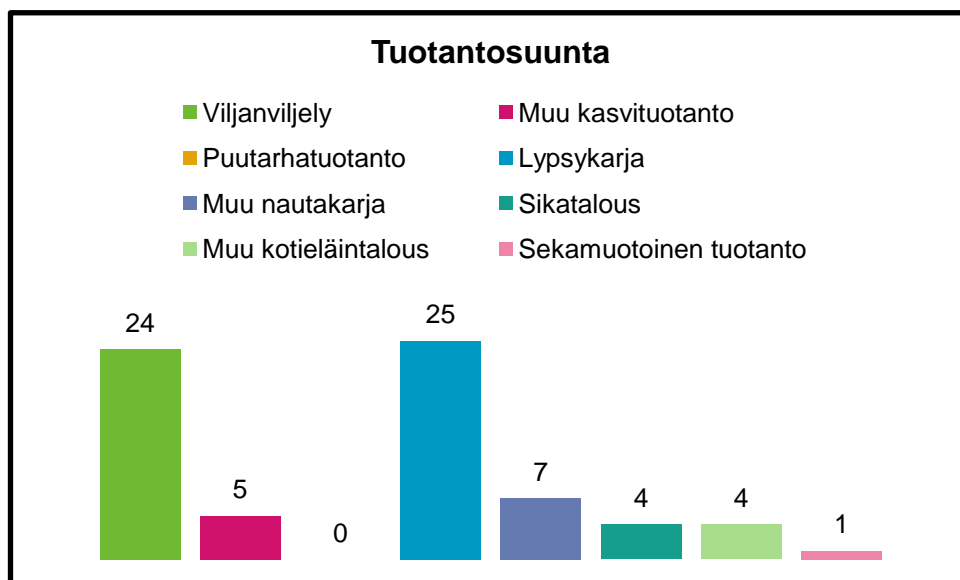
6.1 Viljelijöiden taustatiedot

Kyselyyn vastanneiden iän keskiarvoksi muodostui 40 vuotta. Vastaajista naisia oli 20 ja miehiä 50. Viljelijöiden koulutustaso painottuu toisen asteen ammatillisen tutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin henkilöihin (kuvio 2). Koulutustaso on kaiken kaikkiaan hyvällä mallilla. Vain yhdellätoista viljelijällä on koulutustaso jäänyt yleissivistäviin opintoihin, peruskouluun, lukioon, kansa- ja keskikouluun. Muu koulutus kattaa kansa- ja keskikoulun käyneet.

Kuvio 2. Viljelijöiden koulutustaso.

Vastaajien päätuotantosuunniksi muodostuivat viljanviljely ja lypsykarjatalous (kuvio 3). Niiden osuus oli yhteensä 70 % eli 49 viljelijää. Muu nautakarja oli tuotantosuuntana 7 viljelijällä, muu kasvituotanto 5 viljelijällä, sikatalous 4 viljelijällä, muu kotieläintalous 4 viljelijällä sekä sekamuotoinen tuotanto 1 viljelijällä. Kyselyyn vastanneista kukaan ei ilmoittanut tuotantosuunnakseen puutarhatuotantoa.

Kuvio 3. Viljelijöiden tuotantosuunnat.

6.2 Tiedon saaminen maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta

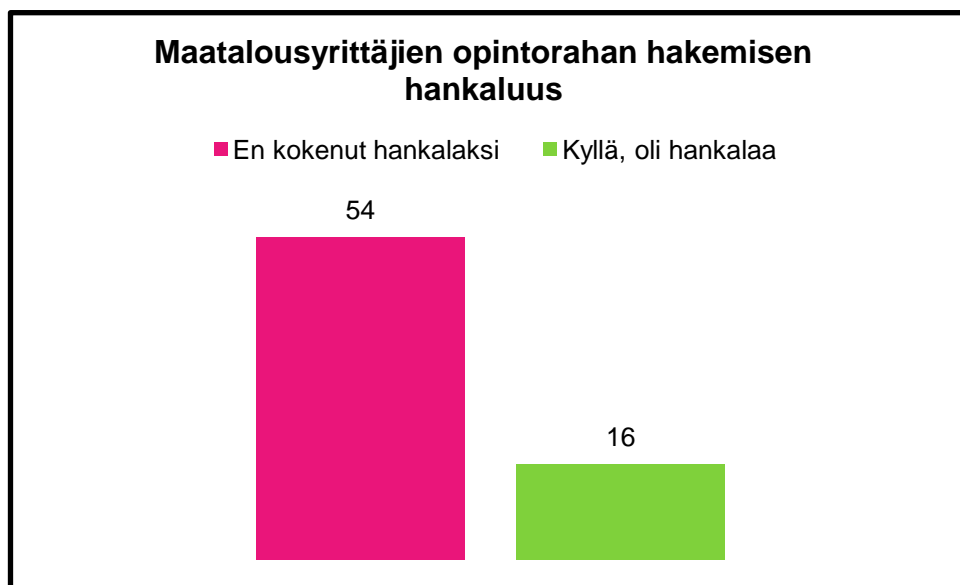
Toinen kysymys käsitteli opintorahan hakemisesta saatua tietoa. Vaihtoehtoina annettiin tiedon saanti ELY-keskukselta (entinen TE-keskus), koulutuksen järjestäjältä, nettisivuilta ja muualta. Ylivoimaisesti eniten kyselyyn vastanneista, 62 viljelijää, ilmoitti saaneensa tiedon maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta koulutuksen järjestäjältä. Lisäksi mainittiin muutamassa vastauksessa tiedonlähteeksi opintorahan hakemisesta koulutuksen järjestäjän ohella ELY-keskus, Maaseutu-lehti ja maataloustoimisto. Muita mainittuja yksittäisiä tahoja olivat maaseutusih-teeri, Suupohjan Toimistopalvelu Oy ja elinkelpoisuus suunnitelman laatija. Net-tisivuilta oli tiedon opintorahan hakemisesta saanut yksi viljelijä.

6.3 Maatalousyrittäjien opintorahan hakemisen hankaluus

Kolmannessa kysymyksessä tiedusteltiin näkemyksiä maatalousyrittäjien opinto-
rahan hakemisen hankaluudesta. 54 viljelijää ei ollut kokenut maatalousyrittäjien
opintorahan hakemista hankalana. Loppuosa, 16 viljelijää, oli sitä mieltä, että maa-
talousyrittäjien opintorahan hakeminen oli ollut hankalaa. Perusteluina esitettiin
muun muassa, että aivan liikaa piti hankkia todistuksia, allekirjoituksia ja papereita,
joita oli vaikea täyttää. Epäselvyyttä oli siitä kenen allekirjoitus opintokorttiin kuului
laittaa. Jos oli harvakseltaan lähikoulutuspäiviä ja koulu kaukana, oli haasteellista
saada kasaan kaikki tarvittavat asiapaperit. Lisäksi harvat koulutuspäivät eivät ker-
ryttäneet tarpeeksi päiviä vuoden aikana opintorahan saantiin ja vihkokaan ei ollut
aina mukana. Ongelmia oli myös muistaa milloin miltäkin aikakaudelta opintoraha
on haettava. Monivuotisesta koulutuksesta lomakkeiden täyttöä oli moneen ker-
taan, turhan takia. Viiden päivän koulutusvaatimus samasta aihealueesta koettiin
hankalaksi. Maatila on laaja kokonaisuus. Jos ei osaa lypsää, onko silloin turha
opetella kirjanpitoa?

Tuntimääriä täytyi tarkastella osallistumispäivittäin. Jos osallistuminen rajoittui vain
puoleen päivään, niin opintorahaa ei saanut. Opintopisteet olisivat reilumpi tapa
tarkastella suoritettuja opintoja kuin tuntimäärät osallistumispäivittäin. Eräs kom-

mentti oli, että hankaluus katosi hakemisen osalta, kunhan vain aluksi otti selvää miten hakeminen tapahtuu. Yksi viljelijä oli joutunut aikansa selvittämään ennen kuin opintojen uskottiin olevan maatalousyrittämiseen liittyviä opintoja. Yllätyksen toi myös opintoraha-asetuksen muuttuminen opintojen aikana tänä vuonna. Paperit tuli saada kasaan lyhyessä ajassa allekirjoituksineen kaikkineen. Tilanteessa auttoi ELY-keskukselta tullut henkilökohtainen neuvonta puhelimitse toimintavoista.

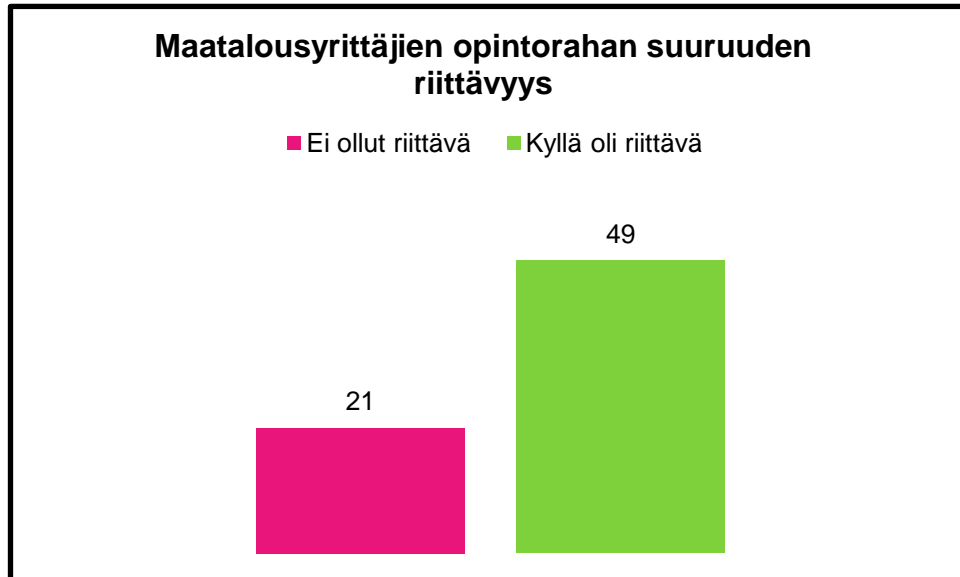
Kuvio 4. Maatalousyrittäjien opintorahan hakemisen hankaluus.

6.4 Maatalousyrittäjien opintorahan riittävyys koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin

Neljännän kysymyksen aiheena oli maatalousyrittäjien opintorahan suuruus, 26 € tai 35 €, ja sen riittävyys kattamaan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Vastaajista 70 % oli sitä mieltä, että opintorahan suuruus oli riittävä. Muutamat kommentoivat kyllä vastaustaan lisäkommentein. Heidän mielestään opintoraha riitti kattamaan koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ainakin silloin, kun sen suuruus oli 35 €. Ja jos ei muuta, niin ruuan ja naftat opintoraha edes kompensoi. Lisäksi nähtiin hyvänä, että edes jotain saa ja opintoraha on olemassa. Tilanne on toinen tietysti silloin, jos täytyy palkata tuuraaja tilalle, niin silloin opintorahan suu-

ruus ei riitä. Työssäkäyvät miettivät mitä olisi tienannut, jos olisi ollut normaalisti töissä. Siihen suhteutettuna 26 € on liian pieni korvaus päivää kohden. Toisaalta pitäisi miettiä myös sitä, mitä maksaisi ostaa koulutus esimerkiksi avoimilta markkinoilta? Olipa erään vastaajan mielipide se, että opintorahan suuruus oli kuitenkin sen suuruinen, että se sai hänet korvausta hakemaan.

Vastaajista 21 oli sitä mieltä, että opintorahan suuruus ei ollut riittävä. Sillä ei vaan pärjää, kurssimaksu on yhtä suuri kuin opintoraha, matkakuluihin saattoi juuri ja juuri riittää, mutta ruokakulu jäi sitten itse kustannettavaksi. Pitkiä koulutusmatkoja nykyasuinen opintoraha ei riitä korvaamaan kokonaan. Myöskään asumiskuluja, opintojen vuoksi tulleita, opintoraha ei riittänyt korvaamaan. Jos koulutuksen vuoksi ollaan poissa tilalta, tekemättömät työt ruuhkautuivat. Ulkopuolisen työväen palkkaamiseen, esimerkiksi lomittajan palkkaamiseen, opintoraha ei riitä. Saati, että jotain jäisi myös itselle. Isommalla rahalla olisi voinut teettää tilan töitä ulkopuolisilla. Opintoraha ei vastaa eikä se korvaa 6 tunnin työn menetystä eikä päivän aikana menetettyjä tuloja.

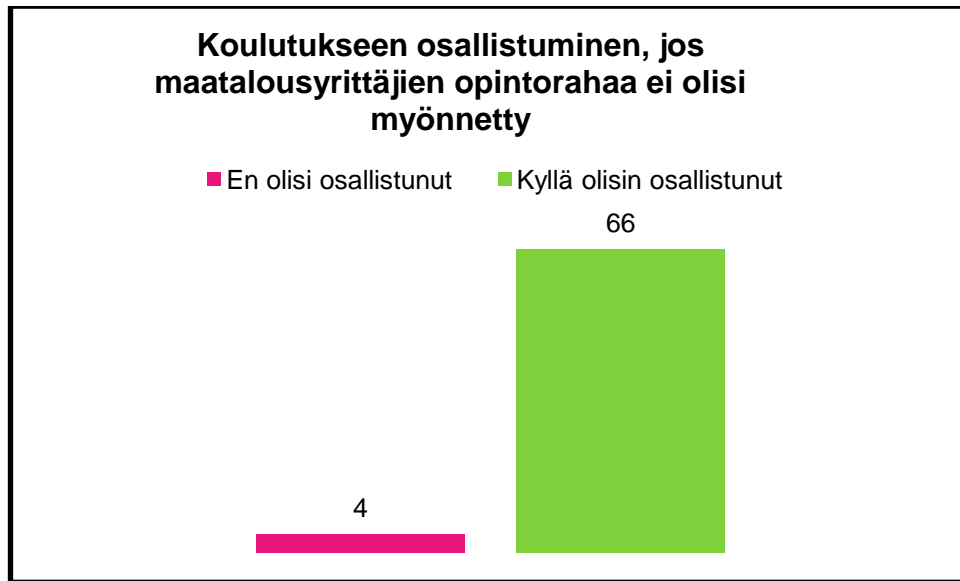

Kuvio 5. Maatalousyrittäjien opintorahan suuruuden riittävyys.

6.5 Koulutukseen osallistuminen ilman maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä

Viides kysymys koski tietoa osallistumisesta koulutukseen, jos siitä ei olisi myönnetty maatalousyrittäjien opintorahaa (kuvio 4). Mielenkiintoista oli, että peräti noin 94 % vastaajista olisi osallistunut koulutukseen ilman opintorahaa. Vain muutama vastaaja oli rastittanut kohdan, en olisi osallistunut koulutukseen. Lisäkommenteissa mainittiin, että oli itsestään selvää, että opintorahan saa. Joten oli vaikea sanoa olisiko jäänyt koulutus käymättä ilman maatalousyrittäjien opintorahaa. Koulutus jäi käymättä ilman maatalousyrittäjien opintorahaa tiukan talouden ja kalliiden kurssien vuoksi kahdella vastaajalla.

Koulutukseen osallistumiset ilman maatalousyrittäjien opintorahaakin olivat hyvin käytännöllisiä syitä. Pääpaino vastaajilla koulutukseen osallistumisissa oli koulutuksen ja sen aiheen kiinnostavuus, hyödyllisyys, ajankohtaisuus, tärkeys ja tarve. Koulutukseen mennään, jos sitä tarvitaan, se on hyödyllistä itselle, tilan kehittämiseksi sekä omaan alaan liittyvää koulutusta. Lisäksi tiedon saanti maataloudesta, uudet ideat ja näkökulmat maatalouteen sekä ammattitaidon kohentaminen mainittiin vaikuttimena koulutukseen osallistumisissa. Koulutuspäiviä on vähän ja ne ovat lyhytaikaisia. Kaikilla ei ollut edes tietoa koulutuksen opintorahakelpoisuudesta ennen koulutukseen osallistumista. Eräs vastaajista oli voinut osallistua koulutukseen ilman, että se häirtäisi päätyön tekemistä. Useammalla vastaajalla koulutus oli myös niin sanotusti pakollinen tuen tai avustuksien saamisen vuoksi. Esimerkkinä mainittiin muun muassa nuoren viljelijän aloitustuki sekä tukioikeuksien saanti maatalouden harjoittamista varten. Maatalousyrittäjien opintorahan suuruus on niin pieni, että se ei ole ainoa syy osallistua koulutukseen eikä koulutukseen mennä vain opintorahan vuoksi. Lisämotivaationa maatalousyrittäjien opintoraha kyllä toimii. Koulutuksien kautta saatava tieto nähdään hyvänä pääomana ja aina oppii uutta, kun niin sanotusti ”lähtee pois kotoa”.

Kuvio 6. Maatalousyrittäjien opintorahan vaikutus koulutukseen osallistumiseen.

6.6 Tiedon saannin riittävyys maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta ja myöntämisestä

Kuudennessa kysymyksessä haluttiin selvittää maatalousyrittäjien opintorahan hakemiseen ja myöntämiseen saadun tiedon riittävyyttä. Suurin osa vastaajista oli saanut riittävästi tietoa hakemisesta ja myöntämisestä. Tieto maatalousyrittäjien opintorahan maksamisesta ja myöntämisestä oli pääosin saatu koulutuksen järjestäjältä, kouluttajalta. Lisäksi TE-keskus, hakemuslomake, netti, oppilaitoksen opinto-ohjaaja, kurssisihteeri sekä maataloustoimisto mainittiin tiedonlähteinä opintorahasta.

Seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että he eivät olleet saaneet riittävästi tietoa maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta ja myöntämisestä. Avustusehtojen lukeminen nähtiin vaikeana, opintopassin saaminen oli ollut hankalaa eivätkä ohjeet olleet riittävän selkeitä siitä mistä opintorahaa haetaan ja aikataulu oli ollut tiukka. Lisäinformaatio nähdään myös aina hyvänä. Maatalousyrittäjien opintorahasta ei juuri tiedoteta missään, joten itse oli ollut otettava selvää opintorahan maksamisesta. Asian selvittäminen perustui omaan mielikuvaan ja tietoon siitä, että opintorahaa on joskus maksettu. Useamman vuoden koulutuksissa, jos ka-

sassa oli vasta 4 päivää kalenterivuoden vaihtuessa, oltiin epätietoisia siitä, että oliko opintojen jatkamiseen haettava lupaa. Muutoinkin tilanne tuolloin koettiin sekavaksi, mistä kysytään jne.

6.7 Maatalousyrittäjien opintorahan hakemista koskevat kehittämis- tai muutoskohteet

Seitsemännessä kysymyksessä annettiin mahdollisuus tuoda esiin kehitettäviä tai muutettavia asioita koskien maatalousyrittäjien opintorahan hakemista. Vaihtoehtoina annettiin sähköisen haun mahdollistaminen, selkeämpi hakemuslomake, tiedonsaannin parantaminen opintorahan saamisen edellytyksistä sekä muut kehittämisskohteet.

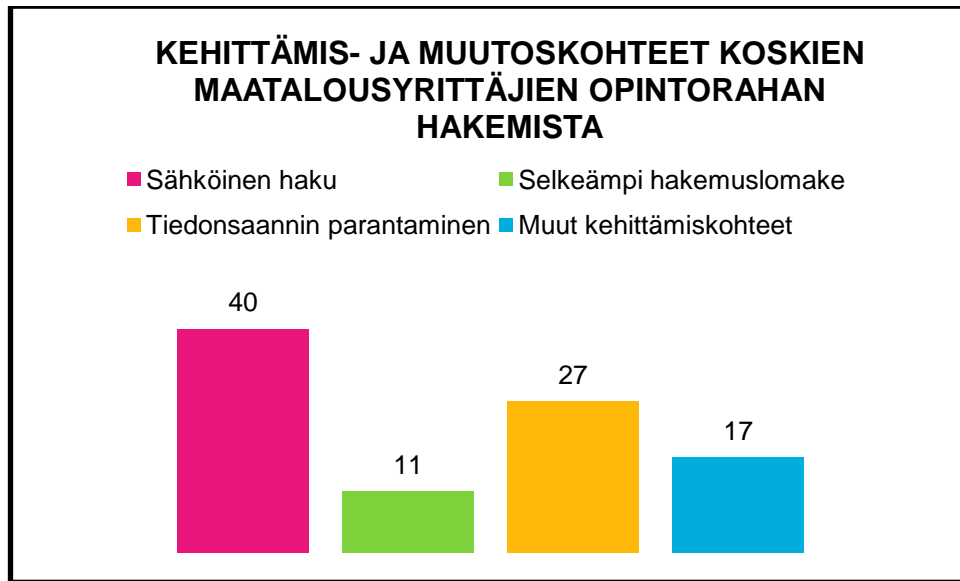
Seitsemänteen kysymykseen vastauksensa antoi 66 henkilöä ja eniten toivottiin sähköisen haun mahdollistamista maatalousyrittäjien opintorahan hakemisessa. Sähköinen haku oli rastitettuna kehittämis- tai muutoskohteena 40 henkilöllä eli noin 61 % vastauksista. Myös tiedonsaannin parantamista maatalousyrittäjien opintorahan edellytyksistä toivottiin lähes kolmessa kymmenessä vastauksessa. Myös hakemuslomakkeen selkeyttämistä toivottiin.

Muihin kehittämisskohteisiin oli seitsemäntoista vastaajaa antanut kommenttinsa ja kehittämissuosituksensa koskien maatalousyrittäjien opintorahaa. Muutoksia esitettiin niin opintorahan suuruuteen kuin opintokokonaisuuden vaatimuksen täyttämisen edellytyksistä. 30.4.2010 saakka voimassa ollut opintoraha-asetus 617/2002 edellytti tukikelpoiselle opintokokonaisuudelle vähintään 5 samasta aihealueesta muodostuvaa koulutuspäivää. Vuosittain ei tule välttämättä samasta aihealueesta viittä päivää, joten minimivaatimus haluttaisiin jätettävän pois ja vähemmiltäkin koulutuspäiviltä maatalousyrittäjien opintorahaa tulisi myöntää. Lisäksi koulutuspäiviä tulisi saada hankkia ilman aikarajoituksia. Myös lukukausikohtaista hakemusta koulutuspäivistä esitettiin.

Maatalousyrittäjien opintorahan suuruutta tulisi nostaa sekä sen hakemista muuttaa. Sitä tulisi voida hakea 1 vuoden aikana koulutuksen päättymisestä. Tämän hetkinen vaatimus hakemuksen jättämiselle on 60 päivän kuluessa koulutuksen päättymisestä. Esiin tuotiin myös, että kouluttajalla olisi mahdollisuus toimittaa hakemukset eteenpäin sekä muutoinkin hakemismenetelmä olisi mahdollisimman yksinkertainen ja nopea. Hakemusten myöhästymisiltä voitaisiin välttyä, jos esimerkiksi sähköpostin kautta muistutettaisiin hakemuksen jättämisestä. Näin oli käytännössä jo tapahtunutkin ja se koettiin hyväksi.

Esiin tuotiin myös tiedon saanti tuen edellytyksistä. Siitä ei ole riittävästi tietoa saatavissa. Yhä lisää toivottiin saatavan tietoa opintorahan saatavuudesta koulutusten yhteydessä kuin koulutuksien järjestämisestä. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli kuitenkin ollut tyytyväinen tiedon saantiin maatalousyrittäjien opintorahasta nimenomaan koulutuksen järjestäjältä, kuten kysymyksestä 2 ja 6 on pääteltävissä.

Avoimen yliopiston tarjoama opintopolku agrologista agronomiksi koulutus ei ole maatalousyrittäjien opintorahan piirissä. Työn ohessa opiskeleva joutuu kustantamaan koulutuksensa itse, kun ei saa mistään avustusta koulutukseensa. Miettiä tulisi myös koulutuksien sisältöä ja maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä todellisiin koulutuksiin eikä vain opintorahan käytön takia. Sitäkin tapahtuu, että kuljetaan koulutuksesta toiseen. Tämä näkökulma ei ole yhtenevä kysymykseen 5 vastauksensa antaneiden esittämään tietoon. Viidenteen kysymykseen vastanneista yli 94 % oli sitä mieltä, että koulutukseen olisi osallistuttu ilman maatalousyrittäjien opintorahaakin. Vaikuttimet koulutukseen osallistumiseen olivat aivan jotain muuta kuin pelkkä opintorahan saanti.

Kuvio 7. Kehittämis- ja muutokset koskien maatalousyrittäjien opintorahan hakemista.

6.8 Muut kommentit maatalousyrittäjien opintorahasta

Kyselyn viimeiseen, kahdeksanteen, kohtaan sai kirjoittaa muita kommentteja maatalousyrittäjien opintorahasta. Kommentin antoi yli neljäkymmentä vastaajaa. Maatalousyrittäjien opintorahan olemassaolo koetaan hyväksi. On hyvä, että on mahdollisuus joihin saada ja systeemi on olemassa maatalousyrittäjiä varten. Vaikka opintoraha ei pääasiallinen syy koulutukseen hakeutumiselle olekaan, koulutuksen tukeminen kannustaa osallistumaan, tekee siitä vähän kannattavampaa ja tuo jonkin verran lisämotivaatiota koulutukseen. Maatalousyrittäjien opintorahan käyttämättömyys johtaa etuuden poistumiseen, joten koulutuksiin osallistuminen ja opintorahan hakeminen on suositeltavaa jo senkin vuoksi. Lisätiedon hankkiminen koulutuksien kautta on aina kaikille hyväksi.

Eniten toivottiin muutosta tiukasti rajattuun ehtoon 5 koulutuspäivän saman aihealueen muodostavasta opintokokonaisuuden vaatimuksen täyttämistä. Muutos-
toive nousi esiin myös edellisessä seitsemännen kysymyksen kehittämiskohteita kuvaavissa asiakohdissa. Tarjolla on yksittäisiä koulutuspäiviä, joita ei voi yhdistellä eivätkä aihealueet ole yhteneväiset. Viittä päivää ei kerry, joten 5 päivän koulu-

tusvaatimus jää usein saavuttamatta ja täten maatalousyrittäjien opintorahakin saamatta. Koulutuspäivät valitaan aiheiden mukaan eikä sen mukaan, että vaadittu 5 koulutuspäivää saadaan kasaan. Kurssituksia tulisi olla tiiviimmin samaan aihealueeseen, jotta tarvittavat 5 koulutuspäivää saisi kasaan. Tai vielä parempi olisi, jos 5 koulutuspäivän ehtoon hyväksyttäisiin kaikki maatalouteen tai ammatti-aiheisiin liittyvät koulutuspäivät. Myös metsäpuolen opinnot sekä siltaopinnot agrologista agronomiksi tulisi olla opintorahan piirissä.

Alle 6 oppitunnin koulutuspäivistä tulisi saada myös maatalousyrittäjien opintorahaa. Konkreettisenä esimerkkinä on esitetty korvausta 18 € tai 28 €, kun koulutuspäivän pituus on 3 oppituntia. Koulutusmatkat ovat välillä pitkiä, joten 6 oppituntia on liian pitkä aika koulutuspäivän pituudelle, jotta opintorahan saisi. Muina kommentteina nousivat esiin koulutuksen sisältöön huomion kiinnittäminen, ehdotus kuittiperusteisesta korvauksesta jokaisesta koulutuspäivästä sekä maatalousyrittäjien opintorahan suuruuden nostaminen. Myös tiedon lisäämistä koulutuksista ja maatalousyrittäjien opintorahan myöntämisestä halutaan sekä sen hakemiseen liittyvän byrokratian vähentämistä. Hankekoulutuksissa nähtiin ongelmaksi se, ettei aina tiedä milloin koulutus päättyy tai on päättynyt ja koska maatalousyrittäjien opintoraha tulisi hakea. Selkeissä opintokokonaisuuksissa hakeminen on helpompi asia.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Maatalousyrittäjien opintoraha maatalousyrittäjiä tukevana ja koulutukseen kannustavana järjestelmänä halutaan säilytettävän. Vaikka maatalousyrittäjien opintoraha ei viljelijöiltä saadun palautteen mukaan ole ainoa syy osallistua koulutuksiin, lisämotivaation antajana sekä hieman kustannuksia korvaavana järjestelmänä sen olemassa olo nähdään ja sellaisena sen halutaan myös säilyvän. Tuen säilyminen edellyttää kuitenkin koulutukseen osallistumista ja maatalousyrittäjien opintorahan hakemista.

Maatalousyrittäjien opintorahan käyttöön vaikuttavina tekijöinä tutkimuksen perusteella nousivat esiin opintokokonaisuutta koskevat vaatimukset, niin tuen edellytyksenä oleva vähimmäisvaatimus 5 koulutuspäivästä kuin 6 oppitunnin vaatimus koulutuspäivää kohti. Nähtävissä on viljelijöiden mahdollisuudet paremmin osallistua lyhytkestoisiin koulutuksiin, alle 6 oppitunnin koulutuspäiviin, sekä koulutuksiin, joissa opintokokonaisuuden sisällä voi oppituntien määrät vaihdella koulutuspäivien kesken. Tilarakenteen muuttuminen suuremmaksi EU:iin liittymisen myötä on aiheuttanut tiloilla yhä enemmän ajankäytön suunnitelmallisuutta tehtäviin töihin. Työtä ja tilalle sitoutumista on aikaisempaa enemmän. Samalla ajankäyttö muuhun tekemiseen on rajallisempaa.

1.5.2010 voimaan astunut uusi maatalousyrittäjien opintoraha-asetus 247/2010 on muuttanut mahdollisuutta saada kasaan tukikelpoinen opintokokonaisuus. Aikaisemman 5 koulutuspäivän sijasta tukikelpoinen opintokokonaisuus täyttyy 3 koulutuspäivällä. Koulutuspäivää kohti on edelleen oltava 6 oppituntia. Mutta nyt 6 oppitunnin vaatimuksen voi täyttää kahdesta eri koulutuspäivästä, joiden oppituntien määrä on vähintään 4. Edistysaskeleena muutoksia voidaan pitää. Toisaalta yhden tukikelpoisen koulutuspäivän saanti edellyttää tilalta pois olemista kahtena päivänä, jos koulutuspäivän pituus on minimi eli 4 oppituntia. Monissa kommentteissa ja lausunnoissa toivottiin suoraan alle 6 oppitunnin koulutuspäivää tukikelpoiseksi. Ajatuksena useinkin niin, että 4–5 oppitunnin päivä olisi jo yksistään tukikelpoinen. Mutta tähän ei uudessa asetuksessa ihan vielä päästy. Mutta tapahtu-

neen muutoksen voidaan katsoa olevan oikeansuuntainen ja edistävän tukikehityksen koulutuspäivien hankkimista.

Ajankäytön rajallisuus tulisi huomioida myös tavoissa, joilla opintokokonaisuuksien vaatimuksien täytyminen voidaan suorittaa. Yhä enemmän tulisi hyödyntää koulutuksen toteuttamisissa tietotekniikkaa, mikä myös tämän päivän maataloilla on arkipäivää. Verkko-opinnot ovat tämän päivän koulutusmuotoja, mitä ei vielä uudestaan asetuksessa huomioida riittävästi. Etäopintojen osuus tulee olla alle 50 % opintokokonaisuudesta. Lyhyissä, minimi 3 koulutuspäivän opintokokonaisuuksissa, voi olla etäpäivänä 1 koulutuspäivä, mikä on helposti toteutettavissa. Mutta asetuksen sallimassa 57 koulutuspäivän maksimimäärässä kalenterivuotta kohti, vaaditaankin jo varsinaisia koulutuspäiviä kaikkiaan 29, jotta koulutuksen tukikehitysoikeus täyttyy. Jos todella haluttaisiin enenevässä määrin huomioida maatalojen arkea ja ajankäytön mahdollisuutta, verkko-opintoja koulutusmuotona, etäpäivinä tulisi hyväksyä enemmän kuin 50 % opintokokonaisuudesta. Koulutuksen järjestäjän vastuulla olisi varmentaa koulutuksen suorittaminen opintokokonaisuudeksi ilmoitetulla tavalla.

Maatalousyrittäjät voivat hakea kevään viljelijätukia sähköisenä. Noin 61 % viljelijäkyselyn palauttaneista toivoi maatalousyrittäjien opintorahan hakumahdollisuutta sähköisenä, netin kautta. Siitäkin huolimatta, että viljelijät eivät itse hakuprosessia olleetkaan kokeneet hankalaksi. Mielenkiintoista oli, että viljelijäkyselyn perusteella 54 viljelijää 70 viljelijästä ilmoitti, että opintorahan hakeminen ei ollut hankalaa. Itselle on jäänyt mielikuva useista keskusteluista, että maatalousyrittäjien opintorahan hakeminen on koettu hankalaksi ja se olisi yksi syy, joka näkyy opintorahan käytössä. Muun muassa MTK:n tuottajajärjestöjen että Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksen lausunnoissa sähköinen hakeminen tuotiin esiin. Hakemisprosessi on muuttunut siltä osin, että monivuotisissa koulutuksissa aikaisemmin edellytetty selvityksen jättäminen kalenterivuoden vaihtuessa on jäänyt pois. Sitä oli erityisesti toivottu hallinnon, TE-keskuksien, esittämissä lausunnoissa. Monivuotiset koulutukset jäävät joka tapauksessa nyt pois, kun uuteen asetukseen on selkeästi määriteltävä opintokokonaisuuden suorittaminen 12 kuukauden ajanjakson aikana. Aikaisemmin ajanjaksossa tuli huomioida opintoviikot kuukaudessa tai tunnit viikossa.

Nämä ovat jääneet pois ja opintokokonaisuuden ajanjaksoksi lasketaan koulutuksen alkamisesta alkaen seuraavat 12 peräkkäistä kuukautta. Itse hakemisprosessi selkiytyy, kun opintokokonaisuus on suoritettava 12 kuukaudessa ja maatalousyrittäjien opintoraha haetaan koulutuksen päätyttyä 60 päivän sisällä.

Suurin osa viljelijöistä oli saanut tiedon opintorahasta nimenomaan koulutuksen järjestäjältä koulutukseen osallistuessaan. Tämä on hyvä asia, mutta tiedonsaantia maatalousyrittäjien opintorahasta ja sen ehdoista tulisi kuitenkin lisätä. Viljelijäkyselyyn vastanneista 30 viljelijää toivoi kehittämiskohteena tiedonsaannin parantamista opintorahan myöntämisen edellytyksistä. Asia nousi esiin myös viljelijäkyselyn viimeisessä kysymyksessä esitettyinä kehittämiskohteina. Itselle on työn kautta tullut vaikutelma, että maatalousyrittäjien opintorahaa ei haeta, koska vallalla on käsitys, että opintorahaa ei kuitenkaan saa, eikä aina edes tiedä milloin sitä pitää hakea. Tämä kertoo siitä, että myöntämisen edellytyksiä ei tunneta, joten tiedottamista opintorahasta on lisättävä. Tiedottamisen lisääminen koskee niin maatalousyrittäjien opintorahan ehtoja, hakemismenettelyä kuin itse tarjolla olevia koulutuksia koskevaa tiedottamista.

Koulutuksien sisällöissä tulisi kiinnittää huomiota enemmän siihen, että maatalousyrittäjille on tarjolla koulutuksia, joita he todella tarvitsevat. Koulutuksiin osallistutaan, jos sieltä saatava tieto on itselle hyödyksi ja tarpeellinen tilan kehittämisen sekä oman ammattitaidon ylläpitämisen kannalta. Maatalousyrittäjille suunnattuja, räätälöityjä koulutuksia liiketaloudesta, riskien hallinnasta että yrittäjyydestä tulisi lisätä. Tilarakenteen muuttuminen maatiloilla on nostanut vaatimuksia osaamisen tasosta em. osa-alueilla. Lisäksi maatalousyrittäjien ajankäyttö tulisi huomioida koulutuksia suunniteltaessa. Nyt on mahdollisuus hyödyntää minimivaatimus, 4 oppituntia, koulutuspäivän pituudeksi. Vaikka se ei yksistään vielä riitä tukikelpoisuudelle, lyhyempi koulutuspäivä on kuitenkin paremmin suurempienkin karjatilojen ja pitkien välimatkojen takaa osallistuvien saavutettavissa. Osallistumiset taas lisäävät maatalousyrittäjien opintorahan käyttöä.

Maatalousyrittäjien opintorahan suuruus on nyt 35 € ja yläikäraja 68 vuotta. Vanhuuseläke tosin estää opintorahan myöntämisen. On hyvä, että yläikäraja nousi ja

vastaa paremmin tätä päivää. Viljelijöinä on yli 60-vuotiaita ja tärkeää on heidänkin kouluttautua sekä saada maatalousyrittäjien opintorahaa, jos koulutus muutoin on tukikelpoinen. Jos halutaan lisätä maatalousyrittäjien opintorahan käyttöä, sitä tarkemmin tulisi miettiä sekä koulutuksien toteutumisen että maatalousyrittäjiltä vaadittavien ehtojen soveltuvuutta nykypäivään. Maatalousyrittäjien eläkevakuutuksen pakollisuus jättää edelleen opintorahan ulkopuolelle turkistarha- ja kasvihuoneyrittäjiä, jotka muutoin ovat maatalouden tukien saajina tasavertaisia muihin maatalousyrittäjiin. Maatalousyrittäjien opintorahan käyttöön voitaisiin mielestäni vaikuttaa, jos sitä myönnettäisiin tilakohtaisena, eikä henkilökohtaisena tukena. Se, jolle koulutus parhaiten sopii, niin sisällöllisesti kuin ajallisestikin tilan töiden kannalta, osallistuisi koulutukseen. Näin useampi henkilö voisi kartuttaa opintokokonaisuuden kertymää tilalta, eikä sitä sidottaisi yhden henkilön osalle.

Nyt maatalousyrittäjien opintoraha on kaikille samansuuruinen koulutuspäivää kohti, aikaisemman 26 € ja 35 € tilalta. Opintorahan suuruuteen haluttiin kiinnitetävän huomiota, koska on ollut pitkään samana. Opintorahan suuruuden nostoa esittivät muutama TE-keskus, MTK ja viljelijäkyselyyn vastanneista 21 viljelijää. Lisäksi opintorahan suuruus tuli esiin viljelijäkyselyn kehittämis- ja muutoskohteita koskevassa kysymyksessä. Jotkut viljelijät näkivät opintorahan riittävän silloin, jos oli saanut suuremman opintorahan eli 35 € päivältä. Tilanne oli toinen, jos joutui palkkaamaan tilalle työntekijän koulutuksen ajaksi. Nyt kaikille samansuuruinen opintoraha voidaan nähdä positiivisena asiana, vaikka toiveita olikin nostaa opintorahan määrä vielä nykyistä 35 € suuremmaksi.

Hyviä elementtejä maatalousyrittäjien opintorahan käytön edistämiseksi uudessa asetuksessa on mielestäni nähtävissä, vaikka kaikilta osin muutokset eivät vastanneetkaan toivottuina olleita asioita. Keskustelujen, yhteistyön lisääminen viranomaisten, viljelijöiden ja kouluttajien kesken näen tärkeänä asiana, jolla voitaisiin vaikuttaa yhä enemmän maatalousyrittäjien ammattiosaamisen ylläpitämiseen. Tältä pohjalta tietoisuus lisääntyy maatalousyrittäjien koulutuksien tarpeista ja ajankäytön mahdollisuudesta koulutuksiin. Kouluttajat suuntaisivat tarjontansa koulutuksiin, joihin on tarvetta maataloilla sekä huomioisivat koulutuksen toteuttamisen niin, että tuen saannin ehdot täyttyisivät. Samalla maatalousyrittäjien opinto-

raha yhtenä tukimuotona voitaisiin hyödyntää. Yhteiset keskustelut lisäävät viranomaisten tietoisuutta maatalojen arjesta. Se on oleellista, kun maatalousyrittäjien asioita mietitään. Mitä paremmin voidaan asetuksien uudistuksia ja muutoksia mietittäessä huomioida maatalojen arkea, sitä paremmin se näkyy myönteisesti maatalousyrittäjien opintorahan käytön kehityksessä. Kouluttautuminen vaatii viljelijöiden omaa aktiivisuutta, mutta maatalousyrittäjien opintorahan tulisi osaltaan tukea ja kannustaa viljelijöitä kouluttautumaan sekä pitämään huolta ammattitaidon ja osaamisen tasostaan. Nykypäivän maataloudessa se on tärkeä elementti, kun tilakoot ja riskit ovat suuria, kun on tehty suuria investointeja.

LÄHTEET

- A 21.6.2000/609. Valtioneuvoston asetus maaseudun kehittämisestä.
- A 30.6.2000/646. Maa- ja metsätalousministeriön asetus ympäristötuen perus- ja lisätoimenpiteistä.
- A 30.6.2000/647. Maa- ja metsätalousministeriön asetus maatalouden ympäristötuen erityistuista.
- A 18.7.2002/617. Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta.
- A 18.7.2002/618. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2002 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 18.7.2002/619. Maa- ja metsätalousministeriön asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta.
- A 16.1.2003/6. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2003 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 5.2.2004/84. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2004 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 10.2.2005/83. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2005 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 2.3.2006/162. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2006 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 1.3.2007/211. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2007 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 1.3.2007/213. Valtioneuvoston asetus toiminnallisesti ja taloudellisesti itsenäisen maatilän tunnusmerkeistä.
- A 21.12.2007/1535. Komission asetus (EY) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklan 87 ja 88 soveltamisesta vähämerkitykseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla. [Verkkosivu]. Bryssel: Euroopan Unionin virallinen lehti. [Viitattu 28.9.2010]. Saatavana: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:337:0035:0041:FI:PDF>
- A 14.2.2008/96. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2008 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.
- A 5.3.2009/112. Valtioneuvoston asetus vuodelta 2009 maatalousyrittäjien opintorahana maksettavan tuen määrästä.

A 21.1.2010/43. Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n kumoamisesta.

A 21.1.2010/45. Maa- ja metsätalousministeriön asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 2 §:n muuttamisesta.

A 8.4.2010/247. Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjien opintorahasta.

A 14.4.2010/268. Maa- ja metsätalousministeriön asetus maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 4.6.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: ELY-keskus. [Viitattu 18.10.2010]. Saatavana: <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/Sivut/default.aspx>

ELY-keskus, 3.9.2010. Diaarilista. Raportti opintorahapäätöksistä kunnittain 2002–2009.

L 3.8.1990/763. Laki työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta.

L 27.7.2001/688. Valtionavustuslaki.

L 28.12.2001/1559. Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista.

L 15.7.2005/557. Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta.

L 22.12.2006/1280. Maatalousyrittäjien eläkelaki.

Lausunto maaseutuyrittäjien opintorahasta. 24.4.2009. [Verkkosivu]. Helsinki: MTK Etelä-Savo. [Viitattu 11.9.2010]. Saatavana: http://www.mtk.fi/liitot/etelasavo/ajankohtaista/tiedotteet__2010/fi_FI/1240569923840/

Liiten, K. 2010. Maatalousyrittäjien opintoraha. Luentomateriaali 9.6.2010. Seinäjoki: Maaseutuvirasto.

Maatalousyrittäjien opintoraha kaipaa kohennusta. 23.4.2009. [Verkkosivu]. Helsinki: MTK Häme. [Viitattu 11.9.2010]. Saatavana: http://www.mtk.fi/liitot/hame/ajankohtaista/tiedotteet_uutiset/fi_FI/maatalousyrittajien_opintorahaa_parannettava_2009/

MMM Kirjaamo, dnro 944/441/2009. Lausuntopyyntö. 2.4.2009. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto.

MMM, päätös 24.7.2002, dnro 2149/00/2002. Kiintiöt maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä ja maksamista varten vuonna 2002. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriön Maatalousosasto.

MMM, päätös 7.2.2003, dnro 715/552/2003. Kiintiöt maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä ja maksamista varten vuonna 2003. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriön Maatalousosasto.

MMM, päätös 5.3.2004, dnro 1210/552/2004. Kiintiöt maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä ja maksamista varten vuonna 2004. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriön Maatalousosasto.

MMM, päätös 21.3.2005, dnro 1428/552/2005. Kiintiöt maatalousyrittäjien opintorahan myöntämistä ja maksamista varten vuonna 2005. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriön Maatalousosasto.

Määräys 29.4.2010/42. Maaseutuviraston määräyskokoelma. Dnro 796/22/2010.[Verkkosivu]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto. [Viitattu 28.9.2010]. Saatavana: <http://www.finlex.fi/data/normit/35741-10042fi.pdf>

TE-keskuksen tehtävät. 1.6.2009. [Verkkosivu]. Seinäjoki: TE-keskus Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 18.10.2010]. Saatavana: <http://www.te-keskus.fi/Public/?nodeid=12322&area=7555&lang=1>

TE-keskus, diaarilista. 2010. Maaseutuyrittäjien opintoraha kalenterivuosittain.

Tietoa virastosta. 10.8.2010. [Verkkosivu]. Seinäjoki. Maaseutuvirasto. [Viitattu 18.10.2010]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/index/tietoavirastosta.htm>

Tike. 2010. Maatalousyrittäjien opintoraha tukivuosina 2003–2009.

LIITTEET

Liite 1. Opintorahan saamisen rajoitukset

Liite 2. Lausuntopyyntö. Maatalousyrittäjien opintorahan kehittäminen

Liite 3. Lausunto Maatalousyrittäjän opintorahan kehittämiseksi

Liite 4. Opintorahan määrä ja maksaminen

Liite 5. Kyselylomake maatalousyrittäjien opintorahasta

LIITE 1 (2)

4 §

Opintorahan saamisen rajoitukset

Opintorahaa ei myönnetä sille, joka:

- 1) saa kansaneläkelain (347/1956) taikka työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä;
- 2) saa täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;
- 3) saa työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/1982) mukaista eläkettä;
- 4) saa maatalousyrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea;
- 5) saa samaan koulutukseen kuntoutusrahalain (611/1991) tai työeläkettä koskevan lain mukaista kuntoutusrahaa taikka saa täyttä ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla taikka sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
- 6) saa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista päivärahaa;
- 7) saa työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työttömyyspäivärahaa;
- 8) saa työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea;
- 9) on työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisesti koulutuksessa;
- 10) suorittaa varusmies- tai siviilipalvelusta;
- 11) suorittaa vankeusrangaistusta ja opiskelee rangaistuslaitoksessa;
- 12) saa vieraassa valtiossa myönnettyä opintotukea, jota myönnetään siellä pysyvästi asuvalle;

13) saa vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaista vuorottelukorvausta;

14) saa työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetussa laissa (1402/1997) tarkoitettua koulutuspäivärahaa;

15) saa opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa, aikuisopintorahaa tai asumislisää;

16) saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa;

17) saa työllisyysasetuksen (1363/1997) mukaista osa-aikalisää;

18) saa valtion virkamieslain (750/1994) 76 §:ssä tarkoitettua toistuvaa korvausta; taikka

19) saa valtion virkamieslain 75 §:n ja valtion virkamieslain voimaanpanolain (756/1986) 15 §:n 3 momentin mukaan viimeksi mainitun lain 3 §:n 5 tai 6 kohdassa tarkoitettua lakkautuspalkkaa.

Maa- ja metsätalousministeriö
Maatalousosasto
Mariankatu 23
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

MAATALOUSYRITTÄJIEN OPINTORAHAN KEHITTÄMINEN

Aikuisten opiskelua tuetaan Suomessa monin tavoin. Opiskelija voi hakea opiskelusta aiheutu-
via kustannuksia tai tulonmenetyksiä kattamaan esimerkiksi aikuiskoulutustukea, valtion opin-
totukea tai maatalousyrittäjien opintorahaa.

Maatalousyrittäjien opintorahaa maksetaan kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukai-
sena muuna kansallisena tukena. Opintorahasta ja sen määrästä on yksityiskohtaisesti säädetty
valtioneuvoston asetuksilla (617/2002 ja 112/2009) sekä maa- ja metsätalousministeriön ase-
tuksella (619/2002). Opintorahaa voidaan myöntää säädöksissä olevin rajoituksin maatalous-
yrittäjälle ammatilliseen koulutukseen. Kalenteri- tai lukuvuoden aikana tuettavaa on vähintään
viiden koulutuspäivän mittainen koulutus. Enintään tukea voidaan maksaa 57 koulutuspäivältä
kalenterivuoden aikana.

Tuen käyttö on vähentynyt viime vuosina. Vuonna 2004 tukea myönnettiin yhteensä 2465 haki-
jalle noin 890 000 euroa, mutta vuonna 2007 enää yhteensä 860 hakijalle noin 420 000 euroa.
Vuoden 2008 opintotuen käyttö on ollut arvioiden mukaan edelleen aiempaa vuotta vähäisem-
pää. Maatalousyrittäjien toimintaympäristön muutosten vuoksi koulutuksen tarpeen arvioidaan
kuitenkin ennemminkin lisääntyneen. Samalla koulutuksen tarjonnassa ja sen muodoissa on ta-
pahtunut muutoksia. Meneillään oleva ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen koko-
naisuudistus on tuottamassa muutoksia aikuiskoulutuksen tukeen.

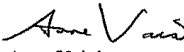
Maatalousosaston tarkoituksena on selvittää maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmään liitty-
vät kehittämistarpeet ja tehdä esitykset järjestelmän uudistamiseksi. Jakelussa mainituilta pyy-
detään ehdotuksia maatalousyrittäjien opintorahajärjestelmän kehittämiseksi.

Ehdotukset pyydetään toimittamaan sähköisesti Anne Vainiolle 30.4.2009 mennessä. Kehittä-
mistä koskeviin tiedusteluihin vastaavat neuvotteleva virkamies Esa Hiiwa (esa.hiiva@mmm.fi,
puh. 09 160 52657) ja ylitarkastaja Anne Vainio (anne.vainio@mmm.fi, puh. 09 160 52381)

Osastopäällikkö

Heimo Hanhilahti

Ylitarkastaja

Anne Vainio

JAKELU

Opetusministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Opetushallitus
Maaseutuvirasto
TE-keskukset
Maatalousyrittäjien eläkelaitos
Suomen Kuntaliitto
Maataloustuottajien Keskusliitto
Tuottajaliitot
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund
Nylands svenska producentförbund
Österbottens svenska producentförbund
Åbolands svenska lantbruksproducentförbund
TTS – Työtehoseura
ProAgria Keskusten Liitto
Svenska lantbrukssällskapens förbund

LIITE 3 (3)

Maa- ja metsätalousministeriö
Maatalousosasto
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 2.4.2009

Dnro 944/441/2009

Ehdotuksia maatalousyrittäjän opintorahan kehittämiseksi.

Tämä lausunto on laadittu yhteisessä palaverissa käydyin keskustelun pohjalta. Edustettuina olivat TE-keskus Etelä-Pohjanmaa, MTK Etelä-Pohjanmaa, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Seinäjoen Ammattikorkeakoulun maa- ja metsätalouden yksikkö/Ilmajoki.

Maatalousyrittäjän opintorahan kehittämiseen liittyvässä selvitystyössä haluamme kiinnitettävän huomiota seuraaviin asioihin.

Opintorahan määritelmänä asetuksessa esiintyy opintoviikko, jolla tarkoitetaan arvioitua opiskelijan keskimääräistä 40 tunnin työpanosta opintojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Nykyään koulutuksen edistymistä seurataan myös opintopisteinä. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa yksi opintopiste vastaa 26,6 tunnin opiskelupanosta. Nuoren viljelijän aloitustuissa vaadittava koulutusvaatimus voidaan esittää päätöksessä opintopisteinä tuen saajalle. Näissä tapauksissa 1 opintoviikko vastaa 1,5 opintopistettä. Esitämme, että opintojen tavoitteiden toteutumista tai edistymistä voidaan arvioida joko opintopäivinä tai opintopisteinä.

Opintorahan myöntämisen edellytyksissä hakijan ikä voi enimmillään olla 60 vuotta. Esitämme yläikärajan nostoa 65 vuoteen, koska viljely jatkuu usein vielä yli 60-vuotiaana. Maatalousyrittäjien eläkkeelle hakeutuminen voi tapahtua ikävuosien 63 ja 68 välillä omasta tilanteesta riippuen. Myös useissa muissa maatalouden tulotuissa ikäraja on 65 vuotta.

Opintorahan saaminen edellyttää nyt hakijalta henkilökohtaisesti vähintään viisi koulutuspäivää, joista jokainen koulutuspäivä on kuuden oppitunnin mittainen. Tämän osalta toivottaisiin muutosta siten, että opintorahan saaminen mahdollistettaisiin tilakohtaisena eikä sitä sidottaisi MYEL-perusteiseksi vaan tilatunnus riittäisi. Näin tilalle luotaisiin paremmat edellytykset osallistua koulutuksiin useamman henkilön taholta työtilanteen mukaan, eikä koulutukseen osallistumista sidota 1-2 henkilölle.

Lisäksi em. kuuden oppitunnin vaatimus koulutuspäivää kohti tulisi lyhentää viiteen oppituntiin. Tai jos opintokokonaisuuden kesto on maksimissaan 25 h, päivittäisen tuntimäärän vaihdeltaessa opintokokonaisuuden sisällä (ohjel-

ma), voitaisiin opintorahan edellytyksenä oleva aikavaatimus katsoa kuitenkin täytetyksi. Maatilojen koot ovat kasvaneet lisäten eläinten hoitoon ja muuhun työhön liittyvää työmäärää ajallisesti. Varsinkin kotieläintiloilla aamu- ja iltapäiväskareiden vaatima aika ei luo mahdollisuutta osallistua koulutuksiin, jotka mitoitettu 6 oppitunnin mukaan. Toivottu ajankohta koulutuksille on maksimissaan klo 9.30-15.00. Myös matkoihin kuluu aikaa. ProAgria on lyhentänyt tarjoamiensa koulutuspäivien pituutta, koska osallistujia on vaikea saada kuuden oppitunnin koulutuksiin. Samalla se on johtanut siihen, että nämä maatalousyrittäjät jäävät opintorahan ulkopuolelle, koska kuuden oppitunnin vaatimus ei täyty. Lyhyemmät, ryhmäkohtaiset päivät ovat tehollaan parempia mm. paremman vireystason ylläpysymisen myötä.

Opintorahan suuruuden taso 26 € tai 35 € on jo pitkään pysynyt samana. Päiväkohtaisen korvauksen tasoa tulisi nostaa. Tätä voisi suhteuttaa siten, että keskimääräinen koulutusmatka on alueellamme 70 km. Maksettava normi kilometrikorvaus (0,44 €/km) sekä päiväraha (34 €) huomioiden saavutetaan taso 64 €. Vähintään toivottaisiin opintorahan suuruuden tason liikkuvan 50-60 €:n tienoilla/koulutuspäivä. Mainittakoon, että nykyinen opintorahan suuruus ei kata esim. kustannusta mikä viljelijälle aiheutuu ProAgrian tarjoamasta koulutuspäivästä.

Opintomatkapäivien osalta toivotaan rinnastusta muiden opintopäivien veroisiksi. Opintomatkat ovat pitkälle organisoituja, hyvin tiiviin ohjelman sisältämiä päiviä, jotka ovat koulutuksen järjestäjän taholta hyvin ohjattuja. Tasoiltaan yltyvät varmasti rinnastetuksi muiden opintopäivien veroisiksi. Alle 50 %:n osuuden vaatimuksen opintokokonaisuudesta esitetään poistettavan. Erityisesti investoivilla tiloilla opintomatkat ovat tärkeitä.

Opintorahan saamisen rajoitteena on työvoimapolitiittinen, aikuiskoulutuslain (763/1190) mukainen koulutus. Maatalousyrittäjiä otetaan mukaan koulutusryhmiin, jotta ryhmiä saadaan täyteen. Mutta maatalousyrittäjille ei voida maksaa työttömille tarkoitettua koulutustukea, koska heidät katsotaan yrittäjiksi. Jos koulutus on työvoimapolitiittista, mutta maatalousyrittäjä ei saa tukea, olisi voitava huomioida opintorahan kautta. Ainakin silloin, jos koulutus muutoin tukee maatilayrittäjän muuta tai suunnitteilla olevaa yritystoimintaa.

Opintorahan myöntämistä ja erityisesti sen näkymistä asetuksessa toivottiin myös maakuntakorkeakoulujen (avoimen ammattikorkeakoulun opetus) tarjoamiin koulutuksiin. Nämä koulutukset eivät ole tutkintoon johtavia ja ne rahoitetaan opetusministeriön taholta. Sama on ammattikorkeakoulujen oppisopimuskoulutukseen liittyvien koulutuksien tilanne. Ne eivät johda tutkintoon ja korvaus maksetaan työnantajalle. Toisen asteen ammatillisen tutkinnon ja lisäkoulutuksien opiskelijoiden lisäksi tulisi huomioida myös nämä kolmannen asteen ammattikorkeakoulutason opiskelijat.

Opintorahan hakemiseen liittyvää parannusta toivotaan siinä, että nyt vaadittava selvitys opintojen jakautuessa useammalle kuin yhdelle kalenterivuodelle poistetaan. Tämä vaihe on koettu hankalaksi koko olemassaolonsa ajan. Selvitys on epäselvä, hämmentää sekä hakijoita että hallintoa. On ns. turha ja tarpeeton vaihe. Selvityksiä tulee, mutta sitten seuraava hakemusvaihe jää

hakematta. Selvityksiä kertynyt mappeihin, koska ohjeistus puuttuu mitä näille ns. ”roikkumaan” jääneille selvityksille tehdään. Selkeämpää ja yksinkertaisempaa on jättää opintorahahakemus silloin, kun koulutus on saatu päätökseen. Sitten on nähtävissä kokonaisuus, jonka pohjalta viranomainen tekee päätöksen tuesta.

Opintorahan hakemiseen toivotaan muutosta myös siltä osin, että hakemus voitaisiin palauttaa myös sähköisenä hakemuksena. Nyt jo kevään tukihakemuksia viljelijät voivat jättää sähköisenä. Kehityssuunta sähköiseen hakuun ja netin kautta toimimiseen on hyvin yleistä jo maatalousyrittäjienkin keskuudessa. On ns. tätä päivää.

Opintorahan kehitys suuntauksen tulee olla joustava ja nimenomaan viljelijöitä koulutukseen kannustava ja tukeva elementti. Nykypäivän maatalous edellyttää laaja-alaista osaamista, niin tekniikan, tuotannon kuin taloudenkin asioissa. Näin ollen katsomme maatalousyrittäjän opintorahan olevan tärkeä osa viljelijän arkea ja on omiaan edistämään viljelijöitä osaamisen ja ammattitaidon ylläpidossa sekä kehittämässä. Osaaminen ja korkea ammattitaito ja koulutustaso tuovat mukanaan myös hyvinvointia tiloille.

Seinäjoki 29.4.2009

Maaseutu ja energia vastualueen päällikkö Sakari Ängeslevä

Rahoitussihteeri Anneli Kiviniemi

Myös muitten osallistujien puolesta

LIITE 4

Opintorahan määrä ja maksaminen

Opintorahan määrä on 35 euroa koulutuspäivältä.

Opintorahaa voidaan kalenterivuonna maksaa enintään viideltä koulutuspäivältä kalenteri-
viikkoa kohti ja yhteensä enintään 57 koulutuspäivältä.

Opintorahaa ei makseta niiltä kalenteripäiviltä, joilta koulutuksen hakijalle on myönnetty
oikeus saada:

- 1) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) tai työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa;
- 2) täyttä ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntou-
tuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntou-
tuksesta annetun lain (626/1991) perusteella taikka sotilasvammalain (404/1948) tai soti-
lastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
- 3) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työttömyysetuutta;
- 4) opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai asumislisää;
- 5) Euroopan unionin toisen jäsenvaltion tai muun valtion opintotukea, jota myönnetään
maassa pysyvästi asuvalle;
- 6) aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista etuutta;
- 7) sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista päivärahaa;
- 8) vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta;
- 9) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista osa-aikalisää;
- 10) valtion virkamieslain (750/1994) 76 §:n mukaista toistuvaa korvausta;
- 11) valtion virkamieslain 75 §:ssä tai valtion virkamieslain voimaanpanolain (756/1986) 3
ja 15 §:ssä tarkoitettua lakkautuspalkkaa;
- 12) siviilipalveluslain (1446/2007) 48 §:ssä tai asevelvollisuuslain (1438/2007) 101 tai 102
§:ssä säädettyjä etuisuuksia;
- 13) vankeuslain (767/2005) 9 luvun 6 §:n mukaista palkkaa, toimintarahaa tai käyttörahaa.

LIITE 5 (2)

KYSELY MAATALOUSYRITTÄJIEN OPINTORAHASTA

1. Taustakysymykset

- ikä _____ vuotta
- sukupuoli mies nainen
- koulutus peruskoulu
 lukio
 2. asteen ammatillinen tutkinto
 ammattikorkeakoulu
 yliopisto
 muu koulutus, mikä?

- tuotantosuunta viljanviljely
 muu kasvituotanto
 puutarhatuotanto
 lypsykarja
 muu nautakarja
 sikatalous
 muu kotieläintalous
 sekamuotoinen tuotanto

2. Mistä sait tietoa maatalousyrittäjien opintorahan hakemisesta?

- Ely -keskukselta (entinen TE- keskus)
- koulutuksen järjestäjältä
- nettisivuilta
- muualta - mis-

tä? _____

3. Koitko opintorahan hakemisen hankalaksi?

- kyllä, miksi se oli hankalaa?

- en kokenut hankalaksi

4. Oliko opintorahan suuruus (26 tai 35 euroa/opintopäivä) riittävä esim. suhteessa koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin?

- kyllä, oli riittävä ei, miksi ei ollut riittävä?

5. Olisitko osallistunut käymääsi koulutukseen, jos siitä ei olisi myönnetty opintorahaa?

- kyllä olisin osallistunut, miksi? en olisi osallistunut, miksi et?

6. Saitko mielestäsi opintorahan hakemiseen ja myöntämiseen riittävästi tietoa?

- kyllä sain, mistä tieto saatu? en saanut, miksi et?

7. Mitä olisi kehitettävä tai muutettava koskien opintorahan hakemista?

- sähköinen haku mahdollistettava selkeämpi hakemuslomake
 tiedonsaantia parannettava opintorahan saannin edellytyksistä
 muut kehittämiskohteet, mitä tai mitkä?

8. Muut kommentit maatalousyrittäjien opintorahasta?

KIITOS YSTÄVÄLLISYYDESTÄNNE JA VAIVANNÄÖSTÄNNE VASTATESSANNE KYSELYYN JA KYSELYN PALAUTTAMISESTA!